СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ТУГ ҺҮРТЭЙГӨӨР НАМИЛЗАГ

...ондо республикын хүдөө ...хүдэлмэрилэгшэдэй аба- ...алис уялганууд мэнэ һая ...етэдэ толилогдобо. Шэнэ ...аһан социалис уялгаяа ...үрэтэйгөөр бэелүүлхын ...ониитэ ажалшадай мүры- ...хаанагүй һүр ехэ хүсэ- ...элгэрбэ. Мухар-Шэбэрэй ...гор, Зэдын хонишон, ...н һаалишан, Кабанскын ...н, Яруунын адуушан, ...жукурузашан — хүдөөгэй ...д хониинь хэн гэшэгүй бүл- ...рысөөндэ шармайн орол- ...хим һайн амжалта түй- ...лөө социалис ёһоор мүры- ...е бэедээ үнэн зүрхэнһөө ...гээгдэгшэдые урагшань ...игэжэ бүгэдөөрөө түргэн ...абшаха гээшэ совет хү- ...жалайнь арюун һайхан ...олонхой.

...общество байгуулха хэ- ...иалис мүрысөөнэй ямар ...хэ удха шанартай байһы- ...имир Ильич Ленинэй гүн- ...одорхойлһониинь мэдээ- ...рысөө хайшан гэжэ эм- ...гэһэн Ленинэй гай-

хамшагта статья соо мүрысөөнэй шэнжэ шанар, удха, үүргэ тон ойлгосотойгоор тайлбарилагдан- хай. Тэрэ статьягай бэшэгдэһэн сагһаа хойшо табин жэл үлүүтэй- хэн болобошье һаань, манай Ком- мунис парти олониитэ ажалшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэ- хэдээ, хэзээ бүхэндэ ашата баг- шынгаа гүн заабаринуудые хэлбэ- ришэгүйгөөр хүтэлбэри болгодог. Социализм хадаа мүрысөөнэй ошые залируулхагүйһөө гадна, ха- рин улам бүри бадаруулна, үнэ- хөөрөө тон үргэнөөр, үнэхөөрөө олониитын шэнжэтэйгээр, үнэхөө- рөө ажалшадай олонхиие энэ хүдэлмэридэ хабаадуулха арга түрүүшынхеэ олгоно гэжэ Лени- нэй зааһан заабариин тон зүб бай- һаниинь нэгэнтэ бэшэ гэршэлэг- дээ, гэршэлэгдэнэшье.

1967 ондо, манайда Совет заса- гай тогтоһоор таби наһа гүйсэһэ- нэйнь түүхэтэ ойн баярай жэлдэ, Эхэ орондоо ажалай бэлэг бари- хын түлөө олон түмэн арад зоной үнэн зүрхэнһөө тэмсэһэн ушар коммунизмын материально-техни- ческэ үндэһэ һуури байгуулгада социалис мүрысөөнэй айхабтар ехэ хүсэн болоһыень эли тодоор гэршэлээ. Оронойнгоо бүхы ажал- шадтай хамта манай республикын ажалшад ойн баярай жэлдэ бага бэшэ амжалтануудые түйлаа, Эхэ орондоо ажалай бэлэгүүдые баряа.

Ган гасуур боложо, сагай ула- рилай хүндэ хүшэр байбашье, үүсхэл оролдолгын ашаар респуб- ликымнай таряашад дунда зэргээр гектар бүриһөө 10,3 центнер ороо- һо тараа ургуулжа, гүрэнэй ам- баарта 135,9 мянган центнер ороо- һо тушааһан байна. Ихэдээ таряашаднай гүрэндэ ороо- һо та- ряа худалдаха түсэбөө 150 про- цент дүүргэһэн болоно. Тэрэшэ- лэн гүрэндэ мяха, һү, ноохо, үн- дэгэ худалдаха жэлэй түсэбэй болзорһоо урид үлүүлэн дүүргэг- дэһэниинь элитэ. Социалис уял- гаяа республикамнай амжалтатай- гаар бэелүүлһэнэйнгээ түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Вер- ховно Соведэй Президиумэй, СССР- эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Дурасхаалта тугта хүртэнхэй. Энээгээрээ Буряад эро- ноймнай бүхы ажалшад үнэн зүр- хэнһөө омогорхохо ёһоороо омо- горхоно.

Хэдэн зуугаад гектар газарай га бүриһөөнь дунда зэргээр 15— 20 центнер хүрэтэр ороохо тараа ургуулһан механизаторнуудые, 100 эхэ хонин бүхэнһөө зуу—зуу гаран хурьга бүрин бүтэнөөр түл- жүүлһэн хонишодые, һаамхай үнеэн бүриһөө 3000—5000 кило- грамм хүрэтэр һү һааһан һаали- шадые, мүн үйлэдбэриин бусад түрүүшүүлые тоолохо болоо һаа тон олон. Энэ хадаа олониитэ ажалшадай дунда социалис мүры- сөөнэй үргэнөөр дэлгэрһэнэйнь үнэтэ ашэ үрэ мүн.

Ойн баярайнгаа жэлэй амжал- тануудые улам бүри арьбадхан, 1968 ондо—шэнэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ социалис мүры- сөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ түрүү коллективүүд үүсхэл гаргаба.

Владимир Ильич Ленинэй тү- рэһөөр 100 жэл болохоёо байһа- найнь ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр уг- тахын түлөө, табан жэлэй дааба- ринуудые болзорһоонь урид 1970 оной ноябриин 7-до дүүргэхын тү- лөө бүгэдэ арадай хүдэлөөн Совет орон доторнай хаа хаанагүй эхи- лээд, үдэрһөө үдэртэ үргэдэн хүг- жэжэ байна. Москва болон Ленин- град хотонуудай хүдэлмэришэдэй гаргаһан энэ ехэ патриотическа үүсхэлые республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, түбхын түрүүндэ Кабанскын аймагай ажалшад, Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой хүдэлмэришэд, Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд дэм- жэһэнээ мэдүүлбэд. Эдэнэр тодор- хой социалис уялганаудые абан- хай.

Мүнөө аймагуудта хүдөө ажа- хын түрүүшүүлэй суглаанууд бо- ложо байна. Эдэ суглаанууд дээрэ аймагай социалис уялганууд ба- талан абтана. Колхоз, совхоз бү- хэн, бригада ба фермэ бүхэн, гүүр- тэ ба отара бүхэн, ажалша хүн бү- хэн 1968 онойнгоо социалис уял- гые һайн мэдэхэ, хирэ хирэ болоод лэ уялгынгаа ямараар дүүргэгдэ- жэ байһыень шалгажа байха зэр- гэтэй. Аймагуудай хоорондо, ажа- хынуудай хоорондо социалис мү- рысөөнэй хэлсээн баталагдаһан байха болоно.

Зүгөөр энэ шухалын шухала хэрэгтэ ёһын тэдыгээр хандажа огто болохогүйнь мэдээжэ. Урдань тохёолдодог зарим ушарнууд дээ- рэһээ хараад үзэхэдэ, олохон кол- лективүүд мүрысэһэн нэрэ хэмээ- гээд, социалис уялгынгаа хэр зэр- гээр дүүргэгдэжэ байһыень, хэнэй түрүүлжэ ябаһыень мэдэдэггүй гү, али энээгээр огто һонирходоггүй байһан юм.

Социалис мүрысөө ингэжэ эм- хидхэхэ гээшэ тон буруу. Коллек- тив бүхэн, ажалша бүхэн хэнтэй мүрысэжэ байһанаа, хэнэй түрүүл- жэ ябаһаниие мэдэхэ, уялгаяа заабол дүүргэхые оролдохо зэр- гэтэй ха юм.

Партийна болон профсоюзна организацинууд эндэ тон ехэ үүр- гэтэй. Тэдэнэр социалис мүрысөө ёһотойгоор эмхидхэхэ, гээгдэгшэд- тэ туһалха, түрүүлэгшэдые али бо- лохоор урмашуулха, бүхы мүры- сэгшэдые шэнэ шэнэ амжалтада зоригжуулха уялгатай.

1968 ондо мүрысөөнэй долгин хэзээ хэзээнэйхиһээ хүсэтэйгөөр эбхэрэг лэ.

ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 23 (11621) | 1968 оной январиин 27, суббото | Сэн 2 мүнгэн

КОМСОМОЛОЙ БУРЯАДАЙ ОБЛАСТНОЙ XXIV КОНФЕРЕНЦИ

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ, опера, баледэй театрай байшан соо комсомолой областной XXIV конферен- ци болобо.

ВЛКСМ-эй областной комитедэй хүдэлмэри тухай ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь М. МАХА- НОВ элидхэл хэбэ. Шалгалтын комиссиин түрүү- лэгшын орлогшо Ц. ЦЫРЕНОВ шалгалтын комис- сиин хүдэлмэри тухай элидхэл хээ.

ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секре- тарь В. ЛЕОНОВ, ВЛКСМ-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь Л. ДАНЗАНОВ, Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой хонишон А. АЛ- ГАНАЕВА, ВЛКСМ-эй Кабанскын райкомой нэгэдэ- хи секретарь Г. НОВОЛОДСКИЙ, ЛВРЗ-гэй локо- мотив-хабсаралгын цехэй комсорг В. ИВАНОВ, ВЛКСМ-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь В. ГАРМАЕВ, Яруунын аймагай Нарһатын совхо- зой һаалишан А. НИКОЛАЕВА, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой тракторист В. СТРИЖНЕВ, опера, баледэй театрай солистка О. КОРОТКОВА, ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын райкомой нэгэдэхи секре- тарь С. ЛУМБУНОВ, республикын гэгээрэлэй ми- нистрэй орлогшо С. ДМИТРИЕВ, ВЛКСМ-эй Улаан- Үдын Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь В. РАДНАЕВ, облвоенкомадай полит-таһагай на- чальник Н. СОБОЛЕВ, ВЛКСМ-эй Зүүн Сибириин технологическа институдай комитедэй секретарь Г. МАЛЫГИН, республикын культурын министр П. НИМАЕВ болон бусад үгэ хэлээ.

Конференци дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВ үгэ хэлэбэ.

ВЛКСМ-эй обком болон ревизионно комиссиин составые делегадууд шэнээр һунгаба.

...ОЙН ЖЭЛЭЙ АМЖАЛТАНУУД

...СССР-эй арадай ажахые 1967 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

...эй XXIII съездын шийд- ...үдые бэелүүлэн, Советскэ ...ажалшад Агууехэ Октяб- ...алис революциин 50 жэ- ...рхимэр угтаа, коммуниз- ...ериально-техническэ үндэ- ...байгуулгада 1967 ондо— ...табан жэлэй хоёрдохи жэл- ...амжалта түйлаа. Энээн ту- ...СР-эй арадай ажахые 1967 ...жөөхэ гүрэнэй түсэбэй ...ын дүнгүүд тухай СССР- ...стрнүүдэй Соведэй дэргэ- ...нтральна Статистическэ ...иин мэдээсэл соо хэлэг-

...ажахын түргэнөөр урга- ...үдаадахи мэдээнүүдһээ ...1966 онойхитой сасуул- ...иональна доход 106,7 про- ...мышленностиин продукци ...роцент, тэрэ тоодо «А» ...0,2 процент, «Б» груп- ...роцент; хүдөө ажахын ...101, гол фонднуудые ...да үгэлгэ—107, капи- ...эмэрдэ мүнгэ һомо- ...08, тэрэ тоодо гүрэнэй ...нгэ һомололго—105, бү- ...ой транспортаар ашаа ...109, промышленностьда ...зэсэ—107, барилгада— ...үлагдамал сэнгээр ара- ...н ашаг олзо—116, ара- ...дахи салин хүлһэнэй ...7,4, ниитын хэрэглэлэй ...7,7, хүн бүхэндэ абажа ...лшадай бодото олзо— ...ониие ажаһуудалай та- ...аха хүдэлмэриин хэмжээн ...цент болоо.

...дэ манай ороной эконо- ...л культура түргэнөөр ...дай байдал ехээр һай-

...айлуулха, шухалын шу- ...лэй түлишэ абаха, при- ...е, химическэ, хүнгэн ...ой промышленностиин бо- ...һалбаринуудай продук- ...а жэлэй түсэб болзорһоо ...гэгдээ. Бүхы түхэлэй ...ар ашаа зөөхэ түсэб, ...худалдаа наймаа эрхил- ...болзорһоо урид дүүргэг- ...ээ.

...ондо ороной ороохо тараа ...уулдаг хэдэ хэдэн райо- ...гай уларилай таарүүгүй ...һаань, хүдөө ажахын ...дукци ургаса ехэтэй бай- ...онойхиһоо ехэ. 1961— ...удай дунда зэргын хэм- ...17 процентээр ехэ байгаа. ...ажахын гол шухала про- ...е гүрэндэ худалдаха тү- ...алтатайгаар дүүргэгдээ.

...шэ жэлэй онсо шэнжэнь ...рэглэлэй эд бараан («Б» ...элбэгээр гаргагдаһан ...хадаа олон шухалын ...түхэлэй продукци дэлгүүр- ...ехээр гаргаха, худалдаа ...үргэнөөр эрхилхэ, хүн зо- ...аһуудалай талаар хангаха ...үргэдхэхэ арга олгоо.

...ондо промышленна про- ...шэнэ оптово сэнгүүд, ...ргидэ, теплоэнергидэ бо- ...шэрэлгэдэ шэнэ тари- ...тоогдоо.

...арадай ажахыда, олонхи ...ствэнүүд, зургаанууд бо- ...а республиканууд ашаг ...ха түсэб дүүргэгдээ.

...шленностиин бүхы про- ...олонхи шухалын шухала ...ые гаргаха жэлэй тү- ...үлэн дүүргэгдээ гээд ...ЦСУ-гай мэдээсэл ...лагдана. Промышленна ...ын ургалта жэлэй түсэбэй ...3 процент байхаар хараа- ...аад, 10 процент болоһон ...миллиард шахуу түхэри- ...мышленна продукци түсэб- ...ээр гаргагдаа.

...жэлэйхитэй сасуулбал, ...енностиин шухала һалба- ...продукци нэмээ: элект- ...гиин—9 процентээр, тү- ...промышленностиин—7 про- ...хара ба үнгэтэ металлур- ...процентээр, химическэ ба ...ическэ промышленнос- ...процентээр, машина бү- ...металл болбосоруулгын ...модоной, модо болбосо- ...ба целлюлозно-саарһанай

промышленностиин—7, барилгын материалнуудай промышленнос- тиин—9, хүнгэн промышленнос- тиин—11, эдеэ хоолой промышлен- ностиин—7, культурно-ажаһууда- лай ба ажахын хэрэглэлэй эд ба- раа гаргалга—15 процентээр ехэ болоо.

Бүхы промышленна продукциин 40 шахуу процентые гаргадаг, про- мышленностиин ашаг олзын хахад шахууень үгэдэг 7 мянган про- мышленна предприяти 1967 оной эсэс хүрэтэр түсэблэлгын ба эко- номическа урмашуулгын шэнэ гу- римда оруулагдаһан байгаа. Эдэ предприятинуудта ороной бүхы промышленна хүдэлмэришэдэй гурбанай нэгэ хуби хүдэлдэг. Шэ- нэ эрхэ байдалда хүдэлдэг пред- приятинууд продукцияа худалдаха, ашаг олзо оруулха талаар жэлэйн- гээ дээшэлүүлэгдэһэн түсэбүүдые үлүүлэн дүүргээ.

Үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээ- нэйшье, шухалын шухала түхэлэй олонхи промышленна продукцяар- шье бүхы промышленна министер- ствэнүүд, бүхы союзна республи- канууд жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээ.

Бүхы орон дотор гаргагдаһан бодото промышленна продукци ту- хай мэдээнүүд СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо дурдагдана. 1967 ондо 589 миллиард киловатт-час электроэнерги, 288 миллион тон- но нефть, 159 миллиард кубометр газ, 595 миллион тонно нүүрһэн, 168 миллион тонно түмэрэй руда, 74,8 миллион тонно шэрэм, 102,2 миллион тонно булад, 81,6 миллион тонно прокат, 1640 мил- лион метр булад сорго, 40,1 мил- лион тонно (условно единицээр) минеральна утэгжүүлгэ, 3169 мян- ган тонно кальцинированнэ содо, 9740 мянган тонно сернэ кислота, 1112 мянган тонно пластмасса ба синтетическэ дабирхай, 511 мян- ган тонно химическэ утаһан үйлэд- бэрилэн гаргагдаа.

1967 ондо 14,7 миллион кило- ватт хүсэтэй турбинанууд, 14,6 миллион киловатт хүсэтэй турби- нануудай генераторнууд, 32,9 мил- лион киловатт хүсэтэй переменнэ тогой электродвигательнүүд, 196 мянган хэһэг металл отолдог станок, 41 мянган хэһэг кузнечно- прессовэ машинанууд, 2739 мил- лион түхэригэй приборнууд, авто- матизациин ба тоололгын техни- кын хэрэгсэлнүүд, 290 мянган тон- но металлургическа түхеэрэлгэ- нүүд, 426 миллион түхэригэй хи- мическэ түхеэрэлгэ, магистральна тепловозуудай 1497 секци, хамта- даа 2834 мянган мориной хүсэтэй магистральна электровозууд, 728,8 мянган хэһэг автомобиль, 405 мян- ган хэһэг трактор, 1772 миллион түхэригэй хүдөө ажахын машина, 25,8 мянган хэһэг экскаватор, 26,8 мянган хэһэг бульдозер бүтээн гаргагдаһан байха юм.

267 миллион кубометр хэрэглэ- лэй модон шэрэгдээ, 3,8 миллион тонно саарһан, 84,8 миллион тон- но цемент, 70 миллион кубометр хабсаргагдадаг түмэр-бетон, 205 миллион дүрбэлжэн метр сонхын шэл гаргагдаа. 5915 миллион дүр- бэлжэн метр пумаажан бүд, 547 миллион дүрбэлжэн метр ноохон бүд, 642 миллион дүрбэлжэн метр лён бүд, 938 миллион дүрбэлжэн метр торгон нэхэгдээ, 11,6 мил- лиард түхэригэй оёһон хубсаһан, 561 миллион паар арһан гутал гаргагдаа. 11,4 миллион тонно мя- хан абтаа, 6,5 миллион тонно зага- һан ба далайн продуктнууд, һүндэ оруулжа тоолоходо, 42 миллион тонно малай тоһон, сыр, һүнэй бу- сад продуктнууд, 9,9 миллион тон- но элһэн саахар, 3 миллион тонно ургамалай тоһон, 2,4 миллион тон- но кондитерска зүйлнүүд гаргагда- һан байна. 34,4 миллион хэһэг час, 6,4 миллион хэһэг радиоприемник ба радиоло, 5 миллион хэһэг теле- визор, 2697 мянган хэһэг холо- дильник, 4,3 миллион хэһэг хуб- саһа угаадаг машина, 784 мянган хэһэг мотоцикл ба мотороллер, 2,2 миллиард түхэригэй мебель бүтээн гаргагдаа.

Промышленностиин түхеэрэлгэ- нүүд бүри һайнаар ашаглагдадаг болоо.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ хямдаруул- ха, нөөсэлэлгэ хэхэ жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Промышленностиин ашаг олзо 1967 ондо урдахи жэлтэй жэшэ- бэл, сасуулагдамал сэнгээр 22 процентээр нэмээ.

Промышленностиин бүхы дээ- рээ түсэбөө дүүргэһэн болобошье, хэдэ хэдэн предприятинууд өөр- тэнь тогтоогдоһон үйлэдбэриин, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, нөө- сэлэлгэ хэхэ, продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха түсэбүүдые дүүргэжэ шадаагүй. Хүдэлжэ бай- гаа предприятинуудта үйлэдбэ- рилгын хүсэ шадал зарим ушар- та хүсэдөөр ашаглагданагүй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ научно-шэн- жэлэлгын, проектнэ, конструк- торска организацинууд, промыш- ленна предприятинууд 3 мянга гаран шэнэ машина түхеэрэлгэ, аппарат, 1500 шахуу прибор ухаа- лан зохёожо бүтээгээ. Хэдэн олон түхэлэй шэнэ продукци олоор үйлэдбэрилэн гаргагдадаг болоо, хуушаржа хойшо гараһан конструкциин ба моделиин хэдэ хэдэн зүйлнүүд саашадаа бүтээг- дэхээ болёо. Арадай ажахыда 3 миллион шахуу ухаалан зохёол- гын ба уралан нарижуулгын ду- радхалнууд нэбтэрүүлэглээ. Энэ хадаа жэлэй турша соо 2,3 мил- лиард шахуу түхэригэй алмалта хэхэ арга олгохо байна.

Партиин XXIII съездын ба КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй хараалһан хэмжээнүүдые бэе- лүүлгэ хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлөө гээд СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо саашадаа тэмдэглэгдэнэ.

Бүхы дээрээ 147,6 миллион тонно (9 миллиард пүүд) ороохо таряан хуряагдаа. Энэ хадаа 1961—1965 онуудай жэлэй дунда зэргын хэмжээнһээ 13 процентээр ехэ байна.

Газар тариалангай бусад шуха- ла продуктнууд бүхы түхэлэй ажахынуудта эды шэнээнээр аб- таа: түүхэй хлопок — 6 миллион тонно, саахарай свёкло (фабрич- на)—86,8 миллион тонно, наран сэсэг — 6,6 миллион тонно, хар- таабха — 95 миллион тонно, овощ — 19,8 миллион тонно.

Ороохо тараа, түүхэй хлопок, саахарай свёкло, наран сэсэг, хар- таабха, овощ болон бусад про- дуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 1967 ондо 57,2 миллион тонно ороохо тараан худалдагдаа; энэ хадаа урда тээхи жэлэйхидэ орходоо бага, зүгөөр 1961—1965 онуудай- хиһаа дунда зэргээр 11 процен- тээр ехэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ малай ашаг шэмэ дээшэлээ.

Бүридхэлэй мэдээнэй ёһоор, 1968 оной январиин 1-нэй байда- лаар бүхы түхэлэй ажахынуудта 97,1 миллион эбэртэ бодо мал, тэ- рэ тоодо 41,6 миллион толгой үнеэн, 50,8 миллион толгой гахай, 143,9 миллион толгой хони ямаан бии байгаа.

Бүхы түхэлэй ажахынуудта мал ажалай продуктнуудые абал- гын ургалта доро дурсагдаһан мэдээнүүдһээ харагдана: мяхан (үүсэлэгдэһэн) — 11,4 миллион тонноор, һүн — 79,3 миллион тонноор, үндэгэн — 33,7 милли- ардаар, ноохон — 395 мянган тон- ноор нэмэһэн байна.

Мал ажалай гол продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб малаар —125 процент, һүөөр — 117 про- цент, үндэгөөр — 119 процент дүүргэгдээ.

Колхозуудай финансова бай- дал һайжараа. Колхозуудай бүхы олзо доходынь 21 миллиард үлүү- тэй түхэриг болоо. Энэнь 1966 онойхиһоо 5 процентээр ехэ.

Гэбэшье тараанай ургаса, ма- лай ашаг шэмэ ороной хэдэ хэдэн районуудта угаа бага байһаар.

Хүдөө ажахын үйлэдбэри тех- никээр улам саашадаа хангагда- һан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ хү- дөө ажахыда хэгдэхэ капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй ба колхо- зуудай зүгһөө 13,1 миллиард тү- хэриг гү, али 1966 онойхиһоо 10 процентээр ехэ мүнгэ зөөри һомо- логдоо. Хүдөө ажахы 286 мянган бодото трактор, 146 мянган ашаа- най автомобиль, 96 мянган таряа- най комбайн, 6 мянга гаран хло- пок хуряадаг машина болон бусад техникые абаа.

СССР-эй ЦСУ саашань ингэжэ заана. Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы тү- хэлэй транспортаар ашаа зөөлгэ 3179 миллиард тонно-километр болоно. Энэнь 1966 онойхиһоо 9 процентээр ехэ. Түмэр замай, далайн ба гол мүрэнэй транспортда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тү- сэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Ашаг олзо оруулха түсэбые бүхы түхэ- лэй транспорт үлүүлэн дүүргэһэн байна. 1966 онойхитой сасуулбал, ашаг олзо 16 процентээр дээшэ- лээ. Тиихэдэ түмэр замай транс- портда 10 процентээр, далайн — 30 процентээр, агаарай — 50 үлүүтэй процентээр нэмэһэн бай- на.

Электровозууд болон теплово- зуудай ябадаг болоһон түмэр за- май утань жэлэй турша соо 7,5 мянган километрээр нэмэжэ, нии- тэ дээрээ 96 мянган километр бо- лоо.

Централизованно бэшэ, тэрэ- шэлэн колхозуудай, хүн зоной мүнгэ хэрэглэсэн, 1967 ондо 51 миллиард түхэригэй гү, али 1966 онойхиһоо 7 процентээр ехэ мүнгэ зөөриин гол фонд ашаглалгада үгтөө гээд СССР-эй ЦСУ-гай мэ- дээсэл соо хэлэгдэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 400 шахуу шэнэ томо промышленна пред- прияти, тэрэшэлэн хүдэлжэ бай- гаа предприятинуудта олон тоото шэнэ цехүүд ба үйлэдбэринүүд ашаглалгада үгтэһэн байна.

Хүдөө ажахыда шэнэ пред- приятинууд ашаглалгада үгтөө, 252 мянган гектар газар нэмэжэ уһалагдадаг болоо, 714 мянган гектар шииг ехэтэй ба намаг га- зар хатааха хүдэлмэри хэгдээ.

Арадай ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ колхозуудай гарга- шануудые, тэрэшэлэн гэр байра барилгада хүн зоной гаргаһан мүнгэ зөөри оруулалсахада, 56 миллиард үлүүтэй түхэриг гү, али 1966 онойхиһоо 8 процентээр ехэ мүнгэ зөөри зорюулагдаа.

Барилгада ажалай бүтээсэ дээ- шэлүүлхэ даалгабари дүүргэгдэ- һэн байна.

Тиихэтэй хамта барилга дээрэ горитой дутуунууд бии. Предпри- ятинуудые ашаглалгада үгэхэ тү- сэбүүд дутамагаар дүүргэгдээ.

Хэрэглэмжэдэ ба нөөсэлэлгэдэ хэрэглэгдэһэн национальна доход 1966 онойхитой сасуулбал, 6,7 процентээр нэмээ гээд СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо тэмдэглэг- дэнхэй.

Арадай ажахыдахи хүдэлмэри- шэд ба алба хаагшадай жэлэй дунда зэргын тоо 82,3 миллион хүн боложо, урдахи жэлэйхитэйнь сасуулбал, 2,6 миллион хүнөөр гү, али 3 процентээр олон болоо.

Үнгэрэгшэ жэлдэ урда жэлнүү- дэйхи шэнги хүдэлмэригүй хү- нүүд орон дотор байгаагүй.

Хоёр амаралтатай, табан хү- дэлмэриин үдэртэй неделидэ хү- дэлмэришэд ба алба хаагшад 1967 ондо оруулагдаа.

Ажалшадай бүхы бодото олзо хүн бүхэндэ абажа үзэхэдэ, 6 про- центээр нэмэһэн байна. Арадай ажахыда хүдэлдэг хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай һарын дунда зэргын мүнгэн салин 4 процен- тээр нэмэжэ, 103 түхэриг боло- һон байна. Ниитын хэрэглэлгын фондһоо үгтэдэг түлөөһэнүүд ба хүнгэлэлтэнүүдые нэмэлсэхэ бо- лоо һаа, һарын дунда зэргын са- лин хүлһэн 139,5 түхэриг боло- хо байна. Энэ салин хүлһэн 1966 ондо 134,2 түхэриг болодог бай- гаа. Ниитын ажалда хабаадаһан колхознигуудай ажалай түлөөһэн 6 процентээр нэмээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ниитын хэрэг- лэлэй фондһоо хүн зон 49 милли- ард түхэригэй элдэб түлөөһэ ба хүнгэлэлтэ абаһан байха юм. Энэнь 1966 онойхиһоо 7,7 про- центээр ехэ.

Гүрэнэй ба кооперативна най- маанай эд бараа худалдалга үнгэ- рэгшэ жэлдэ 122,2 миллиард тү- хэриг боложо, сасуулагдамал сэн- гээр 9,4 процентээр нэмээ. Оро- ной экономикын амжалтатайгаар хүгжэлгэ, худалдаа наймаанай ба хүн зондо үзүүлэгдэдэг туһалам- жануудай ургалта мүнгэнэй эрье- сын тогтууритай байха ябадал хангаа.

Гүрэнэй ба кооперативна пред- приятинууд, организацинууд, тэ- рэшэлэн хүн зон 1,9 миллион үлүүтэй шэнэ аятай зохид квар- тирануудые ашаглалгада үгөө; тэ- рээнһээ гадна, колхозуудта 375 мянган байрын гэр баригдаа. Ашаглалгада үгтэһэн квартира- нууд ба байрын гэрнүүдэй ниитэ талмайнь 103 миллион дүрбэл- жэн метр болоно. Энэ хадаа урда- хи жэлдэнь городууд болон тос- хонуудта ашаглалгада үгтэһэн байрын талмайһаа 1 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ болоно.

Гүрэнэй болон колхозуудай мүнгэ зөөреэр 1 миллион 647 мянган һурагшадай һууритай юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай байшан, 535 мянган һууритай һургуулиин наһа гүйсөөгүй ухи- бүүдэй эмхи зургаануудай бай- шан, олон тоото больница ба по- ликлиникэ, культурно-ажаһууда- лай бусад барилганууд бодхогдоо.

Хүн зониие ажаһуудалай талаар хангаха хүдэлмэриин жэлэй түсэб 100,4 процент дүүргэгдээ. Горо- дуудта, городой түхэлтэй тосхо- нуудта ба хүдөөгэй һуурин газар- нуудта хоёр миллион үлүүтэй квартира газаар хангагдаа.

Арадай гэгээрэлые, наука бо- лон культурые хүгжөөлгэдэ саа- шанхи амжалтанууд түйлагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ элдэб түхэлэй һуралсалда 76 миллион шахуу хүн хабаадаһан байна. Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудые дүүргэһэн 1,3 миллион шахуу мэргэжэлтэд, тэрэ тоодо 500 мян- га шахуу дээдэ эрдэмтэй мэргэ- жэлтэд арадай ажахыда эльгээг- дээ. Урда тээхи жэлэйхитэйнь са- суулха болоо һаа, дээдэ һургуу- линууд болон техникумүүдые дүүргэгшэдэй тоо 170 мянга ша- хуу хүнөөр олон болоһон байха юм.

Хүн зондо медицинскэ туһалам- жа үзүүлэлгые һайжаруулха та- лаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Бүхы мэргэжэлэй врачнуудай тоо жэ- лэй турша соо 24 мянган хүнөөр олон болоо, больницануудтахи оро- нуудай тоо 80 мянган үлүүтэйгээр нэмэһэн байна. Тэрэшэлэн санато- ринуудай, амаралтын байшангуу- дай, пансионадуудай оронуудай тоо олон болоо.

1968 оной январиин 1-нэй бай- далаар Советскэ Союзай зоной тоо 237 миллион хүн болоо гэжэ СССР-эй ЦСУ мэдээсэнэ.

* * *

КПСС-эй XXIII съездын шиид- хэбэринүүдэй ёһоор КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1967 он) Пленумэй, СССР-эй долоодохи зарлалай гурбадахи сессиин тог- тоолнуудые дүүргэлтэ болгон со- вет арадай байдал саашадань һай- жаруулха хэмжээнүүд 1968 оной январиин 1-һээ бэелүүлэгдэжэ байна.

Парти, правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, 1970 оной ноябриин 7 хүрэтэр дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн орон дотор бүри үргэнөөр дэлгэржэ байна.

(ТАСС).

СССР-тэй дипломатическа харилсаагаа һэргээхын түлөө

КАРАКАС. (ТАСС). Совет- скэ Союзтай дипломатическа ха- рилсаагаа Венесуэлын һэргээ- хэнь тон шухала гэжэ ороной нии- тын ажал ябуулагшад улам олоо- роо тоолоно гээд ТАСС-ай коррес- пондент Сервандо Гарсиа Понсе мэдээсэбэ. Тэдэнэрэй дунда нүлөө ехэтэй хүнүүд: сенатор Артур Ус- лар Пиетри, вице-адмирал Вольф- ганг Ларрасабаль, Венесуэлын парламентын депутадуудай пала- тын гадаадын хэрэгүүдэй комис- сиин түрүүлэгшэ байһан Альередо Тарре Мурри гэгшэд бии.

СОВЕТ-АНГЛИИН ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

Советскэ правительствын уряа- лаар Великобританиин премьер- министр Гарольд Вильсон Совет- скэ Союзда албанай хэрэгээр ерэ- жэ, 1968 оной январиин 22-һоо 24 хүрэтэр айлшалаа.

Великобританиин премьер-ми- нистр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй, СССР-эй Верховно Соведэй Прези- диумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгор- ныйтой уулзажа, тэдэнтэй хөөрэл- дөө.

Г. Вильсон СССР-эй Министр- нүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай хэдэ дахин уулзажа хөөрэлдэһэн байна. Тэрээндэнь:

Советскэ Союзай талаһаа — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Д. С. Полянский, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүү- лэгшын орлогшо В. А. Кириллин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, СССР-һээ Великобри- танида байдаг элшэн сайд М. Н. Смирновский, бусад тусхай ту- шаалта хүнүүд:

Англиин талаһаа кабинедэй секретарь Бэрк Тренд, Великобри- таниһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Джефри Харрисон, наукын асуудалнуудаар правитель- ствын главна советник Соли Цу- керман, парламентска личнэ сек- ретарь Гарольд Дэвис, Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Денис Гринхилл, бусад тусхай ту- шаалта хүнүүд хабаадалсаа.

Уласхоорондын байдалай шуха- ла асуудалнуудаар һанамжануудаа сэхэ мэдэлсэлгэ эдэ хөөрэлдөөнүү- дэй үедэ болоо, хоёр ороной хоо- рондохи харилсаан ба тэрэнэй саа- шадаа хүгжэхэ хараа зам һайса зүбшэн хэлсэгдээ.

Вьетнамдахи дайн байлдаан ту- хай хоёр тала һанамжануудаа мэ- дэлсэһэн байна. Тэдэнэр өөһэд өөһэдынгөө хараа бодолые най- руулан хэлээ. 1954 оной Женевскэ хэлсээнэй түрүүлэгшэнэр байһан туладаа энэ зүблөөнэй баталһан хэлсээнүүдэй гол ёһонуудые ба- римталдаг байһанаа тэдэнэр лаб- лаа. Энэ районой дотоодынгоо хэ- рэгүүдые өөһэдөө шиидхэхэ бүрин эрхые хүндэлхөөр политическэ гу- римшуулга хэхэ шухала гэжэ тэдэ- нэр онсолон тэмдэглэһэн байна. Энэ зорилгоор хамтадаа гү, али ами аминдаа өөһэдһөө дуллыдаха бүхы юумэ хэхээр бэлэн байһан тухайгаа тэдэнэр элирхэйлэн мэ- дүүлээ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи оршон бай- далай хүгжэлтые хоёр тала дэлгэ- рэнгыгээр зүбшэн хэлсээ, энэ районой асуудалые политическа талаарнь гуримшуулхаар замууд тухай һанамжануудаа мэдэлсээ. Аюулгүйн Соведэй 1967 оной нояб- риин 22-ой резолюциие түргэнөөр бэелүүлхэ шухала байһые тэдэнэр онсолон тэмдэглээ, энээнтэй да- шарамдуулан, ООН-ой генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшэ элшэн сайд Ярригын хүсэлэл орол- долгые дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлээ. 1967 оной июньдэ бо- лоһон тулалдаанай үедэ эзэмдэгдэ- һэн газарнууд дээрэһээ Израилиин зэбсэгтэ хүсэнүүдые гаргуулха, тус резолюциин бусад дүримүү- дые дүүргэлтэ болгохо зорилгоор Ярриг оролдолго гаргадаг юм.

Европодохи аюулгүй байдалай асуудалнууд ехэ удха шанартай гэжэ Советскэ Союз ба Велико- британи тоолодог. Энэ асуудал шиидхэхын тулада бусад оронууд- тай хамта бүхы хүсэлэл оролдол- гоёо гаргахаар али али тала хү- сэд шиидэнги. Европодохи аюул- гүй байдалай асуудалаар конфе- ренци туһатай байха, тиимэһээ тэрээндэ һайнаар бэлэдхэхэ хэ- рэгтэй гэжэ тэдэнэр лаблаа. Тус конференцидэ Европын бүхы оро- нуудай хабаадалсахань шухала гэ- жэ тэдэнэр тоолоно.

Ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүл- хэгүй тухай договор тушаа һаяхан горитойгоор үгээ ойлголсолгые хоёр тала хүсэд һаналаа ханангяар тэмдэглээ. Иимэ үрэ дүндэ хүргэ- һэн хэлсээнүүдэй үедэ хоёр прави- тельствын оруулһан шухала туһа нэмэриие мэдэрээ.

Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хурлааха зорилгоор дэлхэйн бусад оронуудтай хамта хоёр правитель- ство саашадаа оролдолго гаргаха.

СССР ба Великобританиин хоорондохи холбоо барисаае, тэрэ тоодо экономическа, научно-техни- ческэ болон соёл культурын та- лаар харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ талаар хоёр тала хү- дэлмэри хэнэ гэжэ совет-английн харилсаае хаража үзэхэдөө, тэдэ- нэр тэмдэглээ. Совет-английн ху- далдаа наймаан һүүлэй үедэ гори- тойгоор үргэдхэгдөө, экономическа шэнжэтэй хэдэ хэдэн хэлсээнүүд баталагдаа, шэнэ хэлсээнүүдые батална бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай гээд хоёр тала тэмдэглэһэн байна.

Хоёр тала хадаа али алинайн- гаа һонирходог асуудалнуудаар Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай ба Великобри- таниин премьер-министрэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдээр һаналаа хананги байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ. Советскэ Союзай болон Велико- британиин хоорондохи хани харил- саа хүгжөөхэ, уласуудай хоорон- дын эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилгоор хоорондоо саг үргэлжын нягта холбоотой байха гэжэ үгээ ойлголсоо.

А. Н. КОСЫГИН ДЕЛИ ЕРЭБЭ

ДЕЛИ. (ТАСС). СССР-эй Ми- нистрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Индиин правитель- ствын уряалаар январиин 25-да эндэ ерэбэ.

Палам аэропортдо Совет пра- вительствын толгойлогшые Ин- диин Премьер-министр Индира Ганди, Индиин правительствын министрнүүд, парламентын депута- дууд, Индиин олониитын түлөөлэг- шэд, СССР-һээ Индидэ байдаг эл- шэн сайд Н. М. Пегов, харин дипломатическа түлөөлэлгын зур- гаануудай толгойлогшонор угтаба.

ХАНИ ХАЛУУН ХӨӨРЭЛДӨӨН

ДЕЛИ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Индиин Республикын Президент доктор Закир Хусейнтэй январиин 25-да уулзажа, хани халуунаар хөөрэл- дөө.

А. Н. Косыгинтай суг ябалса- һан хүнүүд, СССР-һээ Индидэ байдаг элшэн сайд Н. М. Пегов хөөрэлдөөндэ байлсаба.

Һүүлээрнь А. Н. Косыгин Ин- диин Премьер-министр Индира Гандитай уулзаа. Хоёр ороной һо- нирходог асуудалнуудаар хани ха- луун хөөрэлдөөн болобо.

А. Н. КОСЫГИН ИНДИДЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Сове- дэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Индиин гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшад Махатма Гандиин, Джавахарлал Неругэй, Лал Баха- дур Шастриин бэенүүдые шарил болгоһон газарта январиин 25-ай үдын хойно ошожо венок табяа.

А. Н. Косыгин Индиин ёһо гу- римаар Раджгхат хотодо модо һуулгаба.

СИЦИЛИИН ҮХИБҮҮД ГРУЗИ ЕРЭХЭНЬ

Баруун Сицилидэхи газарай хүдэлөөнһөө хохидолдо oрoһон бү- лэнэрэй үхибүүдые Грузиин оло- ниитын эмхинүүд үхибүүдэй са- дуудта, интернат һургуулинуудта абахаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ. Сицилиин 50 үхибүүд аэрофлодой самолёдоор Грузи асарагдахань.

Партийна конференциин делегат

ҮҮСХЭЛШЭ

НИНА нилээд эсэнги. Хүл, гарайнь шэнээ шадал унтархалал гэнэ, нюрганиинь яhалахан шархирна. Агшан зуурашье hууга амарад гэhэйб гэжэ hанана. Буруушье бэшэл даа. Энэ цех хэдэн үдэрэй туршада зай забhаргүйгөөр хүдэлжэ байна ха юм. Минута бүхэндэ энэ конвейерээрнь холодильник уруу ухэрэй 15 түүшэ мяхан ябуулагдажа байгаа бшуу. Теэд амиды мал гээшэмнай түмэр, модон гү, али ноохон бэшэ ха юм. Тэдэниие хоohон хорёо соо зааханшье сагта барижа байхын аргагүй. Элэниие абтаhан дарыдань үүсэлжэ, болбосоруулха хэрэгтэй.

Иигэжэ Нинын тухашаран байтар, хажуудань гэнтэ Галина Николаевна Гриф бии болоод, туhалалсан байба. Энэ эхэнэрые Нина hайн таниха юм. Үүсэлэлгын цехтэ суг хүдэлhөөр бага бэшэ саг үнгэрөө. Ехэ болгоомжотойгоор, нэгэ янзаар, тоб гэмээр хүдэлжэ байхыень харахала урматай даа. Иимэ бэрхэ, габшагай хүнэй фото-зураг заводой Хүндэлэлэй самбарта хадагдахал ёhоороо хадагдана. Үшөө тиихэдэ «Коммунис ажалай ударник» гэhэн үнэмшэлгын улаан галарай хярхаг халаадайнь хармаанhаа халта харагдажа байха.

— Талаантайл хүнши даа. Нэрэ хүндэ ехэ, hайн салин абаха, үшөө hара бүхэндэ шанда хүртэхэ,—гээд, Нинын хэлэхэдэ:

— Жаргалай үүдэн хүн бүхэндэ тайлдаатай байдаг ааб даа. Хэншье тэрэниие оложо шадаха. Тэрэшни ажалhаа эшэ үндэhэтэй юм. Юумэнhээ тунхарлаад, ара тээшээ таталдаад ябаа hаа, ямаршье талаан, жаргал олохогүйш. Иимэ бэлэн юумэ байхагүй,— гэхэдэнь, Нинын сэдьхэлдэ шэнэ бодол түрэхэдэл гээ бэлэй.

1965 он. Энэ жэл Галина Николаевнагай оюун бодолдо бүхөөр хадуугданхай. Тэрэ жэлдэ партида ороxo гэжэ эрид шиидээд, рекомендацинуудые суглуулжа, мэдүүлгэ бэшээд, партийна организацидаа баряа бэлэй. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэгэн, коммунис ажалай ударник, хэдэ дахин баясхаланда хүртэhэн, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаhан Галина Николаевна Грифые коммунистнууд нэгэн дуугаар партида абаа hэн.

КПСС-эй райкомой секретарь партийна билет нүхэр Грифтэ барюулхадаа:

— Галина Николаевна, коммунист хүн гээшэ хамаг юумэнэй түлөө, хаанашье ябахадаа харюусалгатай бшуу. Энэ зүйл ходо hанажа ябагты,—гэжэ хэлээ hэн гэхэ.

Тэдэ үгэнүүдые Галина Николаевна огто мартадаггүй, ходол толгойдонь байдаг. Бүри hая болоhон нэгэ ушар эндэ дурдаhуу даа. Ленинэй орденто Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай үүсэлhэн мал болбосоруулдаг заводто шахардуу байдал тохёолдобо. Үүсэлэгдэхэ мал баридаг баазада хэдэ мянган хонид сугларшаба. Тэдэниие үүсэлжэ, болбосоруулаагүйдэ аргагүй. Тиимэ үеын боложо байхада хэдэн хүн ажалдаа гарабагүй. Мастер хүнүүдээ иишэ тиишэнь табина, hэлгэнэ. Юуншье боложо үтэбэгүй. Конвейерэй хажуудa хоohон.

— Би хоёр газарта ябажа, хүдэлөөд түршаhуу,—гээд, Галина Николаевна урагшаа гараадхина. Тэрэнэй хойноhоо Майя Мельникова, Зоя Филатова, үшөө хэдэн эхэнэр үгэсэ үгэбэ. Мастер hанаа сэдьхэлээ амаржа, электрорубильник табихыень захиралта үгэбэ.

Нёлондо намар баhа нэгэ тухашармаар саг тохёолдоо hэн. Цехэй начальник Г. М. Дегтярёв эндэ хүрэжэ ерэнхэй, зал соогуур hанаата болонхой иишэ тиишээ алхалан ябатараа:

— Шэтэhээ мэнэ hая поездоор мал бууба. Тэндэхин юрэдөө ялалдаа юм хаш. Хайшан гэхэбши, туhалхал хэрэгтэй. Теэд газаамнай хүйтэн байна. Тэрэ мал удаан, хоohоор барижа болохогүй. Тиимэhээ партийна организацитай, профсоюзай комитедтэй хөөрэлдэхэдөө, тандал хандаха гэжэ шиидээбди. Энэ мал мүнөө үдэртэнь болбосоруулжа үзэел даа. Нэгэ хэды час үлүү хүдэлхэ хэрэгтэй болоно. Бэшэ арга үгы.

Тэрэ араар байhан хэдэн хүнүүд өөhэд хоорондоо бэе бэе тээшээ эрьелдэн байжа юуншье тухайб шэбэнэлдэнэ. Начальнигай хэлэhэн үгэ магад суурядаа сохигоод, тэдэндэ хүрэжэ ошоогүй байжа болоо.

— Эндэ юуншье гэжэ үгэ хүүр дэлгэхэ бибди даа. Ойлгосотой бэшэ аал. Юрэдөө, нэгэ бага үлүү саг хүдэлжэрхихэдөө юундэ ялашаха hэмбибди гэжэ би hананаб. Энэ мал удаан барихэнаймнай түлөө манда баясхалан хүргэхэ бэшэ,—гэжэ Г. Н. Гриф олоной дундаhаа урагшаа зүдхэн гаража ябаха зуураа мэдүүлнэ.

Галина Николаевнагай дуралхалые бэшэ нүхэдынь дэмжэбэ. Гэбэшье олон табые шашаха, хойшоо таталдаха хүнүүд эндэ байгаагүй гэхын аргагүй. Тиимэшүүлые суглаанда байгшад аhалахан улайлгаба, сайлгаба. Хаана холо ошохо hэм даа, нүхэдэйнгөө хойноhоо дахасаллан, ажалаа үргэлжэлүүлhэн бэлэй.

Хүдэлмэреэ амжалтатайгаар дүүргээд, соггой хүхюунүүд гэртээ бусажа ябахадаа: «Манайш мэргэжэл мандаал таараhан мэргэжэл гээшэл даа. Нэгэ хүн шэнти урагшаа зориходоо, юуншье хэжэрхихэ шадалтай байнабди» гэжэ Галина Николаевна нүхэдтөө хөөрөө ашша hэн. Мэргэжэл али олон юум ааб даа. Теэд зарим нэгэн тэдэ олон мэргэжэлнүүд сооhоо өөртөө тааараха зохилынь шэлэжэ шададаггүй, алинайшье хойноhоо гүйгөөд, хубхай хоohон үлэдэг ушар бии бшуу. Галина Николаевна мал үүсэлдэг хүн болохоhоо заашье тунхарингүй энэ мэргэжэлые оншотойгоор шудалhан, габшагай бэрхэ ажалша эхэнэр.

1950 он бэлэй. Тиихэдэ холшор наhатай Галина басаган энэ комбинадта анха түрүүн орожо, мал үүсэлдэг цехэй хүдэлмэришэн болоо hэн. Тэрэ гэhээр 18 жэл үнгэрбэ. Суггаа хүдэлмэридэ ороhон олон басагадынь үни хада ондоо тээшээ ябашанхай байха юм. Харин Галина Николаевна зориhондоо хүрэжэ, тэрэл мэргэжэлээрээ хүдэлhөөр ябадаг.

Энэ үедэ Галина Николаевна партида ороо, айл болоо, үри хүүгэдээр баяжанхай. Зүгөөр мэргэжэлээ огто hэлгээгүйнь онсо анхармаар шуу.

Энэ эхэнэртэй hая Октябрьска районой партийна конференци дээрэ уулзаа hэм. Энэ үүсхэлшэ коммунист эхэнэрые Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой коммунистнууд областной партийна конференциин делегадаар hунгаа hэн.

Энэ найдабари харюулхал байха, Галина Николаевна.

Г. ХАРЧЕНКО

Мухар-Шэбэрэй Суулгын совхозой хонишод, аха дүү коммунистнар Дамба (баруун гарhаа), Гончик Цыбикжаповтан түл абалгадаа hайнаар бэлдээ. Эдэ аха дүүнэр 615 хони даажа байха юм. Цыбикжаповтан хэды хонитойб, тэды хурьга абаха уялгатай. Мүнөө эдэнэй отарада хурьгад «адхаржа» эхилээ.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

ЯРУУНЫН ПАРТОРГАНИЗАЦИНУУДТ

ЛЕКЦИ ОЛООР УНШАГДАНА

Яруунын совхозой партийна комитедэй дэргэдэ дүрбэн агитколлектив эмхидхэгдэнхэй. Агитколлективүүдэй гэшүүд — 69 политинформатор ойро, холын гүүртэнүүдээр, отарануудаар, отделенинүүдээр ябажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, лекцинүүдые уншана. Мүн ниитэ-политическэ хүдэлмэри үнгэргэлгэдэ «Знани» бүлгэмэй гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бүлгэм
нүхэр С. Н. Нимаевай
доро малшадта, тариаан
та 300 гаран лекци у

МЕТОДИЧЕСКА КАБ
ЭМХИДХЭГДЭЭ

Партиин Яруунын
партийна-гэгээрэлэй
дэргэдэ ниитэ-политичес
мэри үнгэргэхэ талаар
ска совет эмхидхэгдэбэ.
вет дээрэ лекторнууд б
таторнуудай, политин
нуудай бэлдэhэн
урилшалан зүбшэн хэлэ

Тус соведэй хү
«Знани» бүлгэмэй гэшү
лын дунда hургуулиин
А. Г. Курмазова, О. Н.
ва болон бусад эдэбхитэ
баадалсаха зуураа лек
хөөрэлдөөнүүдэй тем
бэлдэнэ.

В. ЦЫБЖ

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЭ ТУХАЙ ХЭДЭН АЖАГЛАЛ

НАРАЙ ХУРЬГАДТА—НАРИН ХАРУУhА

БУРЯАД оронноймнай колхоз, совхозуудта жэл бүхэндэ зуун эхэ хонин бүриhөө 100, мүн 100-hаа дээшэшье хурьга түлжүүлдэг түрүү хонишод олон. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой хонишон, Социалис Ажалай Герой Б. Т. Доржиева, Яруунын аймагhаа хонишод Ц. Д. Бадмаев, Б. Н. Намжилова, Зэдын Борьёогой совхозhоо Д. Д. Дуринов, Д. Я. Свистунов, Хориин аймагhаа Н. Г. Дондуков, Н. Тогмитова, Ивалгын гуршалга-үйлэдбэриин эжахыhаа Ц. Д. Гимниндармаев, Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозhоо М. Е. Мясников, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозhоо Н. Т. Лабазаров болон бусад үнгэрэгшэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриhөө 105—111 хурьган хүрэтэр түлжүүлhэн байна.

Түрүү хонишодой дүй дуршэл, мүн зоотехнигүүдэй ажаглалта дээрэhээ харахада, манай эндэхи нарин, нарибтар ноohотой хонид яhала үдэсэтэй байна. Жэшээнь, Борьёогой совхоздо зуун хонин бүхэнэй 20—30-ниинь жэл бүри эхирлэнэ. Хонидой hубайрханшье үсөөн. Хэрбээ тэдэниие хаhа сагтань, богони болзорто искусственна аргаар үрэжүүлээд, тобир тарган байлгажа шадаа hаа, хонин бүриhөө хурьган заабол абтаха зэргэтэй.

Хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхын тула юун хэрэгтэйб?

Хэнэйшье мэдэhээр хонин hүрэгэй түргэнөөр үдэхын тула тэдэниие hайнаар эдеэлүүлхэ, харууhалха, эрхим шанартайгаар үрэжүүлхэ шухала. Гэбэшье эхэ хонид, хусануудай хэр зэргэ үдэсэтэй үүлтэр, үрэ hадаhатай байhанhаань энэ ехэтэ дулдыдадаг. Алаглажа байхада, зарим хонид жэл бүри эхирлэдэг байна. Харин тиихэдэнь жэлhээ жэлдэ hубайрдаг, өөдэгүй үлбэр муу түл үгэдэг хониншье байха. Эгээл тиимэhээ хурьгадай гарамсаарнь тусхай дэбтэртэ тэмдэглэжэ, ямар хониниинь эхирлээб, түлынь хэр тобир hайн бэ гэжэ наринаар алаглажа байха гээшэ саашадаа хонин hүрэг үсхэбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн удха шанартай. Энэмнай зоотехнигүүд болон хонишодой наринаар анхарха асуудал болоно. **Нэгэдэхеэр,** гансашье ноohо ехэтэй, бэеэр томо хонидые үсхэбэрилхэ бэшэ, мүн жэл бүри эхирлэдэг, үдэсэтэй хонидые олон болгохо шухала бшуу. Саашадаа отара бүхэндэ эхир хурьгадые тусгаар амяарынь тэмдэглэжэ абаха байна. **Хоёрдохёор,** ажахы бүхэндэ жэл бүри түл баридаггүй, ходо hубайрдаг эхэ хонидые илгажа, түргэн голодоhондо гаргаха хэрэгтэй болоно.

Мүнөө республикын колхоз, совхозуудта түл абалга түлэг дундаа. Бүхы гараhан хурьгадые нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гээшэ хүнгэхэн хэрэг бэшэ. Энээндэ гансашье хүсэ шадал гаргаха бэшэ, хонидой абари зан hайн мэдэхэ, нарай хурьгад хайшан гээд томо болодог, түлжэдэг бэ гэжэ hайн мэдэхэ хэрэгтэй.

Энээндэ юун гол шухалаб?

Хурьгадайнь тобир, бэеэр сула байхынь тула эхыень шадал тамир hайнтай, тарган байлгаха ёhотой гэжэ хонишон бүхэндэ мэдээжэ ааб даа. Тиимэhээ түрүү хонишод эхэ хонидой багахан хүсэеэ татахаяа hанабалынь дары илгажа, тусгаар харууhа, тэжээлдэ табидаг. Юуб гэхэдэ, тобир hайн хонид hүтэй, хурьгадаа садхаасатай байна. Байра байдалаа hайнаар тухеэрхэ, нарай хурьгатай хонидые амяар амяарынь хааха хаалта хаамжануудые, хонидой түрэхэ тусгаар байра бэлдэхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудта хонишод гол анхаралаа хандуулдаг гээшэ.

Хонидой түл абалгын үедэ олохон хүн хабаадуулагдана. Теэд хонишон бүхэн булта адли оролдосотой, дүй дуршэл ехэтэй байдаггүй ааб даа. Зарим түл абаха, хурьга түлжүүлхэ талаар юрэнхы шадабари дуршэлгүйшье hаа, энэ хүдэлмэриие тиимэ орёо бэрхэтэй гэжэ hанадаггүй. Тиимэhээ тэдэнэр хурьга абаха бүхы орёо нарин даабариие ёhоор дүүргэдэггүй, гол технологиень хазагайруулдаг байна бшуу. Тэрэнhээл боложо, ажахынуудай олонхи хонишод 100 эхэ хонин бүриhөө олон хурьга абажа шаданагүй ха юм. Гэхэтэй хамта колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ёhотойл дээдэ гарай, мэргэжэл шадабари ехэтэй хонишодойнгоо дүй дуршэлые дэлгэрүүлхэ, тэрээндэнь олонхи хонишодоо hургахын түлөө юундэшьеб оролдодоггүй.

Олонхи зоовётмэргэжэлтэд хурьгадай абтажа байhан тухай тоо мэдээ суглуулаад лэ, харин отара бүхэндэ хэды хонид түрөөб, хэдынь хурьгадаа голооб, үншэн хурьгад бии гү гэжэ тоб байса мэдэдэггүй. Мүн тэдэнэр нарай хурьгад 15 хоногтойдоо хэды килограмм татанаб, саашадаа хэр түргэн томо болоноб гэжэ шэгнэжэ үзэдэггүй, отара соо хонидой хэдынь hүтэйб, хэдынь хоohон бэ гэжэ тодорхойлдоггүй. Үнэндөө эдэ асуудалнууд хурьгадые түлжүүлхэ хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай байдаг. Эдэ бүгэдэдэ хаhа сагтань анхарал табигдаагүй дээрэhээ зарим отарануудта хурьгад гэнтэ муудажа, олооороо гарзалжа эхилнэ. Энэмнай ямар нэгэн үбшэн хамшагай дэлгэрhэнhээ болоо бэшэ, харин зарим хонидой туража, hү шэмэ, уурагтүй болоhонhоо, мүн эхэдээ голгдожо үншэрhэн хурьгадай олон болоhонhоо иимэ байдал тохёолдоно ха юм.

Зарим ахалагша хонишод ямаршье дүй дуршэлтүй саг зуура хүдэлхөөр ерэhэн хүнүүдтэ түл абхуулдаг, хурьгадаа харууhалуулдаг. Үнэндөө энэмнай буруу. Жэшээлхэдэ, олонхи хонид хурьгалхынгаа урда сүлөө зохид газар бэлэрээд ябуулдаг. Хэрбээ тэрэниинь мэдэhээр амяраа таналгада оруулбал, тэдэнэр хүнэй туhаламжагүйгөөр амархан хүнгэрдэг байна. Сүлөө зохид газарта түрэхэдөө хонид хурьгадаа hайса долёожо, мээхэйржэ, саашадаа тэрээнээ голохогүй, hайн таниха болоно. Тиимэhээ хонидые шэнэхэн hолоомо дэбдихэр дээрэ түрүүлхэ хэрэгтэй. Мүн баhа нэгэл дэбдихэр дээрэ олон хонидые түрүүлбэл, зарим хонид үнэрынь таниxаяа болёод хурьгадаа голожо магад.

Хурьгадые эхэдэнь hайн танюулха гээшэ хонишодой оролдолгоhоо дулдыдадаг. Хэрбээ хонид түрэhөөр 10—15 минута соо хурьгадаа долёожо, мээхэйржэ эхилээгүй hаа, голохо, саашадаа хурьгыень абхуулхань бэрхэтэй болодог.

Иигэжэ миил гоёохын тула хэлэгдэнэ бэшэ. Хэр үгhөө хойшо хонин гээшэ хурьгаяа голохоёо hанадаг зантай амитан ха юм. Энээниие түрүү хонишод hайн мэдэжэ ябадаг. Теэд зарим газарта хонидые хурьгадтань дадхуулха, танилсуулха гэжэ оролдодоггүй. Тэрээнhээ боложо олон хонидынь хурьгадаа голоно. Тиигээд эхэгүй үншэрhэн хурьгад ондоо эхэнүүдые хүлүүжэ хүхэхэ баатай болоно. Хэрбээ тиимэ «хулгайша» түл бии болоол hаа, бэшэ хурьгадтаа эхыень хүхүүлхэгүй, бужалдаха. Эсэстээ хэдэн олон хурьгад үлэн хоohон үлэхэ болоно бшуу. Ондоогоор хэлэбэл, ханалгагүй хонишоной хүдэлжэ байhаң газарта диилэhэниинь хүхөөд лэ, диилдээшэнь хоohон hалана гээшэ.

Эхын уураг хурьганда юугээршье сэгнэшэгүй амтатай, шэмэ ехэтэй тэжээл болоно. Илангаяа нарай хурьгад эхынгээ уурагта hайн садажа байбал, ямаршье үбшэн хамшагта дайрагдахагүй, эдэб микробуудта нэрбэгдэхэгүй байна. Түрүүшын үдэрhөө эхын уурагта садаhан хурьгад саашадаа бэеэр тобир, сула, түргэншье томо болодог.

Хурьгадай түргэн томо болохо, түлжэхын тула юун хэрэгтэйб?

Хэнэйшье мэдэhээр hү ехэтэй эхэнүүдэй түл түргэн томо болодог гээшэ ааб даа. Хонидой хэр hүтэйе тодорхойлхын тула хурьгадыень 15 хоногтойдонь шэгнэжэ үзэхэ ёhотой. Профессор М. Н. Лушихинай (нарин ноohотой киргиз үүлтэрэй хони бии болгоhон) тодорхойлhоной ёhоор hү ехэтэй хонидой хурьгад 15 хоногтойдоо тус бүридөө 11—14 килограмм, үшөө дээшэшье таталаг байна. Харин hү багатай эхэнүүдэй түл оройдоол 8 килограмм болоно. Дэлэн ехэтэй хонид hүтэй гэжэ мэдээжэ ааб даа.

Хонидые зүбөөр үсхэбэрилхын тула отара бүхэндэ наринаар шалгажа, hү багатай хонидые, хурьгадыень тэмдэглээд, аргатайл болоо hаань ажахыhаа тэдэниие үгы болгохо хэрэгтэй. Тиихэдээ хонин бүхэниие hү багатай гээд баhал нюдэ балай илгажа болохогүй. Зарим хонид хүсэшэрөөд гү, али муу харууhа, тэжээлдэ байжа тураад, саг зуура hү шэмэсэ татаhан байжа болохо бшуу.

Шэнжэлгэ хэhэнэй, түрүү хонишодой туршалга хэhэнэй ёhоор харахада, эхээ хүхэжэ байhан хурьгадые зүбөөр эдеэлүүлээд байхада, тэдэнэр тус бүридөө шэгнүүрээ сүүдхын 450 — 500 граммаар нэмээдэг. Удаань эхэhээ hалгаагдаад, жэлтэй болоторoo тэдэнэр шэгнүүрээ сүүдхэдээ оройдоол 100—120 грамм нэмээдэг байна. Мүн эхээ хүхэжэ байхадаа, ноohониинь 4—6 дахин ехэ болодог. Харин эхэhээ hалгаагдажа, жэлтэй болотороо тэдэнэй ноohон оройдоол 40—50 процентээр ехэ болоно.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, хурьгадай эгээл түргэнөөр томо болохо, шэгнүүрээ ехээр нэмээхэ хаhа— эхээ хүхэжэ байха үеыень дүүрэнээр хэрэглэхэ гээшэ гол шухала зорилго болоно. Хэрбээ энээниие хэрэглэжэ шадаагүй hаа, саашадаа тэдэниие түргэн томо болгохонь бэрхэтэй. hайнаар эдеэлүүлэгдэжэ байhан хурьгад шэгнүүрээ тус бүридөө сүүдхын 450—500 граммаар нэмээдэг гэжэ хэлэгдээ hэн. Теэд манай эндэ тэды шэпээнээр нэмээхэнь бэрхэтэйшье hэн гэлэй.

Тиигэбэшье республикын колхоз, совхоз бүхэндэ хурьгадай эхээ хүхэжэ байhан үедэ тэдэнэй шэгнүүрые нэмээхэ тодорхой түсэб, даабари отара, бригада бүхэндэ үгэжэ болмоор. Жэшээнь, хурьган бүхэниие түрүүшын 15 хоног соо сүүдхын 460—500 граммаар, 15-hаа 30 хоногтой болоторнь—350-400 грамм, 1-hээ 2 hаратай болоторнь—200-250, 2-hoo 3 hаратай болоторнь—150-180 грамм, 3-hаа 4 hаратай болоторнь—100-120 граммаар нэмээхэ түсэб табиха ёhотой. Хэрбээ энээниие дүүргэжэ шадаад байбал, хурьгад эхэhээ hалгаагдаха болотороо тус тустаа 30—33,5 килограмм татаха байна.

Түлыень түргэн томо болгохо, шэгнүүрынь ехээр нэмээхын тула хүхүүли хонидые hайнаар эдеэлүүлхэ, хурьгадыень зүбөөр тэжээхэ болоно. Мүнөө хурьгадые нарайhаань хойшо зүбөөр түлжүүлхэ гээшэ хонин ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэмнай шиидхэхы удха шанартай. Юуб гэхэдэ, hүүлэй жэлнүүдтэ манай эндэхи шэрүүн ноohотой, ж
нарин ноohотой хүсануу
үрэжүүлхэ талаар ехэ
хэгдээ. Энээнэй ашаар р
хонин hүрэг ехэнхидээ
нарин ноohотой болоо гэ

Хурьгадай эхээ хүх
тэдэниие hайнаар түлж
hээнь hалгааха, мүн ж
торнь шэгнүүрыень ехээр
томо болгожо шадаа hаа,
хала асуудалнууд шиидх

Нэн түрүүн энээнэй а
сула, hайн хурьгад олон
шадаа хонид үдэсэтэй б
байрхагүй ха юм. Юуб г
томо, тобир hайн түлгэн
рилгэдэ табигдаха боло
Хоёрдохёор, бэеэр томо, т
ноohо, мяха ехээр үгэхэ.

Энэ хэлээшээе батадх
хэдэн жэшээ дурдамаар б
шээлхэдэ, нёлондо үбэл З
ственна үрэжүүлгын ста
оной түл—хурьган хусан
hалгаагдахадаа тус туста
килограмм, 10 hаратайда
килограмм татаhан байна
ерэхэдээ хурьган хуса бү
рээ сүүдхын 100 граммаа
болоно. Бэеэр бүри томо
толгой хурьган хусануу
ридөө 70—78 килограм
тэй, 7,5 килограмм ноohо
дэнэй 45 толгойнь дунда
—69 килограмм шэгнүү
тус бүридөө 6,9 килогра
үтөө. Бэеэр багашаг 23 т
нуудынь тус тустаа 50—
грамм татаhан, 6,3 кил
hо үгэhэн байна.

Эдэ хурьган хусануу
гаар онсо hайн байдалд
дээ бэшэ. Тэдэндэ үбh
талха тарианай зүйл эдю
досотойгоор адуулаа, х
уhалаа. Хурьгадые иигэж
хэ арга боломжо ажахы б
сэд бии. Колхоз, совхоз
түлгэнүүдые ороондо орох
тус бүридэнь 40 к
доошо бэшэ татаха болго
аргатай. Тэрэнhээ доошо
жэжэ түлгэнүүдэй хурь
бага, ёhoор өөдэлсэгүй,
даг. Тэдэниие томо болг
ехэ гаргаша хэгдэхэ, на
hан хэрэгтэй болоно.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл,
дотор нарин ноohотой хо
наар үсхэбэрилхын тула
эмэ хурьгад, түлгэ болон
хусануудые зүбөөр түл
рэгтэй.

Р. ПИЛ
РСФСР-эй, Бур
габьяата зоотехник, Б
хүдөө ажахын институ
ажалай кафедрые даа

Пропагандистда туhаламжа

КОММУНИСТНАРАЙ hУРАЛСА

Бэеэ даагаад марксистско-ленинскэ суртал шудалха тухай, тэрээндэ пропагандистнарай дүүргэхэ үүргэ тухай тогтон хэлэхэ хүсэлтэйб. Энэ асуудал тушаа хөөрэлдөөнэй гараха тума нэгэ иимэ ушар ухаандам ходо ородог. Багахан таhалгатай хүдэлмэришэнэй бүлэ. Гэр соохинь тон юрын. Бараан үнгэтэй одеялаар сонхоёо бүглэнхэй, бүрүүлхэн лаампа. Столой дэргэдэ хэдэн хүдэлмэришэд тойрожо hуунхай, Карл Марксын «Капитал» уншажа hууха юм. Газаань сонхо доро харуулшангуудынь. Жандармын тагнуулшад ерэхэдээ болохо, аюултай. Хубисхалша удхагай ном уншаhанай түлөө түрмэ, яама, сүлэлгэ, хэhээлгэ... Ямаршье аюулда ороходоо болохо байгаал. Хэды иимэ хаалта бэрхэшээлнүүдэй дайралдаашье hаань, түрүү хүдэлмэришэд эрдэм болбосорол тээшэ жүдхэдэг, марксизмда шэлжэдэг, научна коммунизмые бэеэ даагаад шудалдаг байгаа бшуу. 1909 ондо Петербургын предприятинуудай түрүү хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй «Материализм ба эмпириокритицизм» гэжэ зохёолые өөhэдөө уншажа шудалаа гэжэ партиин үнинэй гэшүүн нүхэр Людвинская бэшэhэн байдаг. Иимэ орёо асуудалнуудые хүдэлмэришэд өөhэдөө ойлгоно гээд дуулахадаа, В. И. Ленин сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэhэн байдаг.

Бэеэ даагаад hуралсаха гээшэ эрдэмдэ hураха гол арга мүн. Элитэ эрдэмтэ багша К. Д. Ушинский иигэжэ хэлэhэн байдаг: hурагша өөрөөл толгойгоо хүдэлгэжэ, ямаршье hуралсал дабаха ёhотой. тон шухала педагогикын гол ёhо гуримуудай нэгэн энэ юм. Миин лэ сээжэлдэхэ тухай хэлэгдэнэгүй. Теориин асуудалнуудые сээжэлдэхэ гээшые В. И. Ленин наадалдаг, эрид буруушаадаг байгаа.

Хэрбээ хаанта засагай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ марксизм-ленинизмые бэеэ даагаад шудалха гээшэ коммунистнуудые хатуужуулха гол арга байhан hаа, мүнөө энэ асуудал бүришье хурсаар табигдажа байhаниинь ойлгосотой. Буржуазиин үзэл бодолтой хатуу шаагга тэмсэлэй оршон байдалда манай партин коммунис байгуулалтын шухала зорилгонуудые шиидхэнэ. Эгээл иимэ үе сагта коммунистнуудай, бэшэ хүнүүдэй теоретическэ эрдэм дээшэлүүлхэ гээшэ тусгаар удха шанартай асуудал болонхой. Теоретическэ hуралсал эмхидхэхэ, марксизм-ленинизмын бүхы хубинуудые шудалха—политическэ hуралсалай иимэ шэнэ гурим бии болонхой. Энэ хадаа коммунистнуудай теоретическэ эрдэм дээшэлүүлхэ гол арга болоhон байна.

Коммунистнуудай юрэнхы эрдэм үдэрhөө үдэртэ дээшэлнэ. Партиин XXIII съезд дээрэ иимэ тоо, баримтанууд харуулагдаа hэн: бүхы коммунистнуудай 49,1 процентнь дээдэ, дунда эрдэмтэй, 27,5 процентнь хүсэд бэшэ дунда эрдэмтэй. Партиин гэшүүд ба кандидадуудай олонхинь яhала эрдэм бэлэдхэлтэй, ном судар өөhэдөө үзэжэ, шудалжа шадахаар болонхой гэжэ эдэ тоонууд харуулнэ. Марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнууд, бэшэшье политическэ литературын олоор хэблэгдэдэг болоо, ажалшадай сүлөөтэй сагынь ехэ болоо, бэлэдхэл hайнтай пропагандистнар олошороо, политическэ гэгээрэлэй кабинетнүүд, библиотеканууд хүдэлнэ — эдэ бүгэдэн хүнүүдэй hуралсахада ямар hайн туhаламжа болоно гээшэб.

Хэды иимэ байгаашье hаань, политическэ литература өөhэдөө бэеэ даагаад шудалха гээшэ үшөөл хашаншаг байhан зандаа, олон хүнүүдэй hуралсалда энэ арга гол hуурия эзэлээдүй байhаар. Энээнэй шалтагаан юуб? Политическэ литература шудалhанай түлөө хүнүүд ямар хашалан, зоболон үзэдэг байгааб гэжэ энэ статьягай эхиндэ дэмы тэмдэглээгүйбди. Тиимэ бэрхэшээлтэй үе сагта хүнүүд наранай гэрэл тээшэ тэгүүлhэн мэтэ марксис литература тээшэ жүдхэдэг байhыень бүгэдэ мэдэнэбди. Тиин ямар ехэ арга боломжонуудтай болонхой гээшэбибди! Теэд мүнөө... Бидэнэр, пропагандистнар, политическэ литература, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые уншажа шудалха амта хүнүүдтэ хүсэд танюулжа шаданагүй гээшэ хабди. hурадаг хүнүүдтэ тоолхотой hайн туhаламжа үзүүлхэ, теориин шухала шухала асуудалнуудые өөhэдөө ном литература уншажа, хүнүүдэй ойлгоходо туhалха—пропагандистнарай гол үүргэ иимэ ха юм.

Пропагандистын түрүүн ерээд лэ хөөрэжэ эхилхэhээнь хүнүүд теориин асуудалаар hонирхожо эхилхэ, элдэбын hанамжа бодомжо түрүүлхэ ёhотой. Бэрхэ, дүршэл ехэтэй пропагандист хэшээлээ иигэжэ hонирхоор үнгэргэдэг. Тиихэдээ үзэжэ байhан асуудалаа улам гүнзэгыгөөр шудалхаар пропагандист хүнүүдэй анхарал татадаг байна. Хэр зэргээр хөөрэнэб, хэр зэргээр хүнүүдые hонирхуулжа шаданаб, тэрэнэй зэргээр hурадаг хүнүүд үшөө ном уншаха, саашадаа бэеэ даагаад hуралсаха хүсэлэнтэй болодог гээшэ. Хэрбээ хэшээл дээрээ ганса тоо, баримтануудые дурдаад, тэрээндэ гүнзэгы тобшолол, шэнжэлэл хэгүй hаань, эдэ бүгэдыень хүнүүд нэгэ шэхээрээ оруулаад, нүгөө шэхээрээ гаргаха жэшээтэй. Хэрбээ пропагандистын хөөрөөн гүнзэгыгөөр бэлдэгдэhэн, hони hонин жэшээнүүдтэй, тобшололтой байгаа hаа, хүнүүдые hонирхуулхаhаа гадна, олон бодомжо түрүүлхэ, ном судар руу татаха байhаниинь лабтай. Улаан-Үдын авиационно заводой пропагандист Лев Петрович Кравцов хэшээлнүүдээ иимээр үнгэргэхэ гэжэ оролдодог юм. Уран зохёол, зураглан харуулhан зүйлнүүд, техническэ хэрэгсэлнүүд —эдэ бүгэдые хэрэглэжэ байгаад, хөөрөөтөө hонин болгодог. hурадаг хүнүүдэйнгээ уншаха номуудые заажа үгэхэдөө, ямар асуудалда гол анхаралаа хандуулхаб гэжэ заатагүй хэлэдэг юм.

Хөөрэлдөө хэхэ асуудалаараа табиhан түсэб, литературын список ехэ хуудаhан дээрэ томоор бэшэжэ үлгэдэг гуримтай. Жэшээнь, Россида марксистска парти байгуулхын түлөө В. И. Ленинэй хэhэн тэмсэл харуулхадаа, пропагандист хүнүүдтээ иимэ даалгабари үгэhэн байгаа: шэнэ ёhоной парти гэжэ юун бэ, хуушанай социал-демократическа партинуудhаа тэрэ ямар илгаатайб гэhэн асуудалые бодомжолжо үзэхэ, энээгээрээ ямар номуудые уншахыень зүбшөөгөө. Владимир Ильичэй үүргэ тухайда хэлэхэ зуураа пропагандист дүрбэн зураг (кинолгой) харуулаа: «хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй Петербургдэхи союзда» хабаалагшадые арестоволhанай удаа Владимир Ильичэй байhан түрмын камера, В. И. Ленинэй Шушенскда байhан гэрэй макет. Сибирьтэ сүлэлдэ байхадаа бэшэhэн зохёолнуудайнь гадар хуудаhануудые харуулаа. Тэрэ үеын—Россиин хүдэлмэришэнэй парти байгуулжа байха үедэ ямар эрхэ байдалтай байгааб гэжэ ойлгоходонь эдэ бүгэдэнэй туhалhаниинь эли. Энэ асуудалые али али тээhээнь hайса харуулhанай ашаар ээлжээтэ хэшээлэйнь хөөрэлдөөн hонирхолтой болоhон, хүнүүд hайса юумэ ойлгожо абаhан байна.

Партийна пропаганда гээшэ хүн зоной ажабайдалые удха түгэлдэр, hонирхолтой болгохо гэhэн үүргэтэй. Тиимэ хадаа hуралсалышье хүсэ нүлөө ехэтэйгээр эмхидхэхэ эрилтэ табигдадагынь ойлгосотой. Теоретическэ семинарнуудта hурадаг хүнүүдтэ пропагандистнар методическа hайн туhаламжа үзүүлхэ болоно. Ямар нэгэн асуудал хайшан гээд шудалаа hаа, hайн бэ, ямар литература хэрэглэхэб, хөөрэлдөөндэ яажа бэлдэхэб, тэрэ асуудалые мүнөөнэй байдалтай хайшан гэжэ холбохоб гэхэ мэтээр пропагандист зүбшэл, заабари үгэхэ болоно. Үзэжэ байhан темэдээ хабаатай ном, литература уншуулжа hургаха гээшэ тон шухала. Энээнгүйгөөр теориин орёо асуудалнуудые хүнүүд гүнзэгыгөөр ойлгожо шадахагүйнь эли, олон пропагандистнарай дүй дуршэл энээниие гэршэлжэ байна.

Баргажанай дунда hургуулиин дэргэдэхи теоретическэ семинарай пропагандист В. М. Бодров В. И. Ленинэй зарим зохёолнуудаар хүнүүдтээ реферат бэшүүлдэг гуримтай. Партиин түүхын түрүүшын темэнүүдээр эндэ hурадаг хүнүүд «Юу хэхэб?», «Алхам урагшаа, хоёр алхам хойшоо», «Демократическа революцида социал-демократиин хоёр тактика» гэhэн В. И. Ленинэй зохёолнуудые үзөөд, конспект хэhэн байна. Гадна энэ семинарайхид зарим тэды шэнжэлэл хэнэ. Совет засагай түлөө тэмсэлдэ баргажанайхидай хабаадаhан тухайда олон hайн материал суглуулаа. Энээгээрэнь тусхай фотовыставкэ эмхидхэгдээ hэн.

Мүн ондоо нютагуудта пропагандистнар хүнүүдтээ реферат бэшүүлжэ hургана. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалха hургуулиин пропагандист Ю. Б. Тубчинов теориин зарим зарим асуудалнуудаар элидхэл, рефераудуудые бэлдэхыень хүнүүдтээ даалгана, ондоо пропагандист нүхэр Шурыгина энэл арга хэрэглэнэ. Капитализмын политэкономёор «империализмын онсо шэнжэ шанар» гэhэн темэдэ ороходоо: империализмын шэнжэ шанарнууд, империализм тухай ленинскэ hургаал ба мүнөөнэй байдал, хүдэлмэришэ ангиин, хамаг ажалшадай гол дайсан монополи, дэлхэйе ээлхын түлөө империалистнуудай тэмсэл гэhэн рефераудуудые бэлдүүлжэ шагнаhан байгаа. Иимэ рефераудуудые бэлдэжэ хэлэхэдээ, хүнүүд үнэхөөрөө hайнаар, бүхөөр ойлгоно, энэнь ехэ туhатай, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые өөhэдөө шудалха оншотой болоно. Теориин асуудалнуудые hайса бодомжолжо үзэнэ, иигэжэ лекци, элидхэл хэхэ дуршэлтэй болоно. ...Хэрбээ элидхэл бэшээ гээшэ hаа, таанар лекци шагнагшада орходоо тэрэ асуудалаа таба дахин ехээр үзэхэ, шудалхалта. Элидхэ
тулада үгэ бүхэниие, h
хэниие hайса бодожо ү
тэй болодог лэ... гээд
нин хэлэhэн байдаг.

Юрэнхы эрдэм багата
политическэ литератур
бэеэ даагаад шудалуул
гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ
дист энээндэ илангая
ралтай, онсо шадабар
ёhотой. Энээниешье
юушье ойлгоногүйлби
хүнүүд хэлээд, саашаа
лүүлхэ дурагүй байдаг.
нүүдые hургаха, бэедэ
ха хэрэгтэй болодог.
аймагай «Коммунизмын
хозой эхин шатын
hургуулида hурагшад
териалыень уншанабди,
ниие мүртэй ойлгодоггү
хэшээлнүүд дээрэ абла
hаа, дээрэ болодог гэ
дэнь пропагандист С.
нова хүнүүдтээ тус ту
даг, заадаг, зүбшэдэг б
гаа. Конспект табих
үгэдэг, темэдэнь хаб
ололсодог байба. Иигэ
hаалишад, трактористну
нуул пропагандистын
шэ эрой болотор hууд

Иигэhээр хүнүүдынь
болоhон байна. Энээн
абяа шэмээгүй hуудаг
маев, Дора Цыренова,
чиков, Роза Дашиева
байн хөөрэлдөөндэ «
лаг» болоо. Тиихэдэ э
Лыгденов, Дансаруно
доржиева. Цыренов г
торнууд болонхой, хүн

...ОДИЧЕСКА ...НФЕРЕНЦИ БОЛОБО

...Советскэ райком про-
...рай методическа кон-
...гэргэбэ. Элдэб янзын
... 90 гаран пропаган-
...нференцидэ хабаалаба.

...на пропагандада ле-
...а метод» гэһэн темээр
...енци болоо. «Пропа-
...нскэ онол аргын он-
...шанар» гэһэн асууда-
...С-эй обкомой пропаган-
...ин таһагые даагша
...оев элидхэл хээ.
...опагандистнар үгэ хэ-
...на. Барилга-хабсарал-
...ахи участогай дэргэдэ-
...м-ленинизмын үндэһэн
...далха нэгэдэхи жэлэй
... пропагандист П. А.
... үгэ хэлэхэдээ, ямар
...эдэг тухайдаа хөөрэ-
... Үзэһэн темээ һонир-
...гүүдэй һайнаар ойлго-
...а абахын тулада нү-
...ецкий техническэ хэ-
...ые үргэнөөр хабаа-
...римтай. Томоор буул-
...-зурагуудые, уран зу-
...буулгабаринуудые, диа-
...е, проекционно фонарь
...дые нүхэр Яхновецкий
... хэрэглэлсэдэг юм.

...икын прокуратурын
... теоретическэ семинарай
...ст А. Ф. Байбородин,
...ургуулиин дэргэдэхи
... хүмүүжүүлгын семи-
...пагандист Н. А. Паши-
... холбооной управлениин
... марксизм-ленинизмын
...ал шудалха гурбада-
... һургуулиин пропаган-
...Цыренжапова гэгшэд үгэ
...үүдтэ юумэ ойлгуулхын
...ар методико хэрэглээ
... гэжэ һанамжа тухай-
... хэлсэһэн байна.

Манай корр.

...УХААЛАН ...ЗОХЁОГШОДОЙ ...РОЛДОЛГООР

...ив-вагон заһабарилгын
...хаалан зохёогшод ойн
...ндэ—1967 ондо ухаа-
...лгын олон дурадхал-
...руулһан байна. Хамга-
... дурадхал ороо. Тэрэ-
...нинь үйлэдбэридэ нэб-
...бэ. Энэнь 346.064 тү-
...малта үгөө.

...ентальна цехэй хүдэл-
...ухаалан зохёохо талаар
... хэһэн байна. Үнгэрэг-
... эдэнэрэй оруулһан 70
...й 53-нинь үйлэдбэ-
...втэрүүлэгдэжэ, 13.064
... алмалта хэһэн байна.

...узнечнэ, дизельнэ, локо-
...бсаралгын цехүүдэй кол-
... ухаалан зохёохо та-
... юумэ хээ.

...хүдэлмэришэнэй ухаалан
... дурадхал заводтоо ямар
...лта хэнэ гээшэб. Жэ-
...вагон хабсаргадаг цехэй
... мастер нүхэр Фещук
... зохёолгын олон дурад-
...лаа, заводто 5.192 тү-
... хэһэн байна.
... эрхим хүдэлмэришэд
...ин, Маковей, Мат-
... ухаалан зохёолоор
... нэб-

Л. УЛАНОВА,
«...мотив» газетын
хүдэлмэрилэгшэ.

АЖАЛАЙ ХУУЛИ НАРИНААР САХИХА

Манай общеествын гэшүүн бүхэнние ажалдаа коммунис ёһоор хандадаг, арадай зөөри химгадан хамгаалдаг, гүрэнэй ба үйлэдбэриин журам наринаар сахидаг байхаар хүмүүжүүлхэ гээшэ шухала зорилго болоно гэжэ табан жэлэй түсэб тухай Директивэнүүд соогоо партиин XXIII съезд онсолон зааһан байна.

Ажалай журам хазагайруулдаг зарим нэгэн һаар ябадалтай хүнүүд хамтын хэрэгтэ бага бэшэ хохидол ушаруулна. Тэдэнэрые ажалша зон шоо үзэдэг, хуулиин ёһоор зэмэлхэ, хэһээхэ эрилтэ табидаг. Хуули, гурим сахиха уялгаяа мууса дүүргэдэг аад, гүрэнэй олгоһон эрхээр гэмээ сагааруулхые, засаг захиргаанай зүгһөө өөгшөөл хүлеэхые һэлэдэг убайгүйшүүлдэ ямаршье хүлисэл байхагүй.

Загарайн аймагай прокуратурада ороһон хэрэгүүдээр баримталан хэлэбэл, ажалай журам хазагайруулдаг ябадал үшөөл ушарһаар. Илангаяа салин хүлһэнэйнгөө гараһан багта заримашуул архидаад, хүдэлмэридөө гарадаггүй зантай.

Онохойн модоной комбинадай нэгэдэхи участогта В. Л. Вшивков рамщигаар хүдэлдэг һэн. Хүдэлмэридөө һогтуу ерэдэг, ажалһаа таһардаг байһан тула КЗОТ-ой 47 «е» статьягаар, профсоюзай месткомой зүбшөөлөөр комбинадһаа гаргуулһан юм. Тиигэбэшье Вшивков өөрыгөө зэмэтэй дээрэ тоолонгүй, ажалһаам намайе комбинадай директор буруу гаргаа гэжэ арадай сүүдтэ хэрэг барЯа. Харин арадай сүүд «хара сагааниень хахалжа», Вшивковэй гомдол буруу, гүйлтыень гүйсэдхэхын аргагүй гэһэн шиидхэбэри гаргаа.

Вшивковые арадай сүүд зүб үмөөрөөгүй. Имэ шиидхэбэри ажалай журам бүдүүлигээр хазагайруулагшадта, гурим журамаар һула хүнүүдтэ—архиншад, залхуушуулда һургаал болохо.

Ажалай журам хазагайруулагшадые хуулиин ёһоор зүб хэһээхын хажуугаар, зарим эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар заримдаа эндүүтэй шиидхэбэри гаргадаг байһыень шалгалта харуулна. Үндэһэ баримтагүйгөөр хүнүүдые хүдэлмэриһөөнь гаргадаг, ондоо ажалда оруулдаг, хүлһэ түлөөһынь, ажалайнь дэбтэр удаан саг соо бусаадаггүй ябадал эндэ тэндэ үшөөл үзэгдэһөөр.

«Коллектив соо бэеэ муугаар харуулһан библиотекарь Папиниие хүдэлмэриһөөнь сүлөөлөөд, коллективэй дунда журам һайжаруулха зорилгоор тэрэниие Загарайн РайОНОгой мэдэлдэ ябуулха» гэһэн приказ Шулуутайн интернат һургуулиин директор нүхэ Краснояров үнгэрһэн оной июлиин 1-дэ гаргаһан байгаа. Мүн оёдолой хэрэгээр һургуулиин инструктор нүхэр Назаров тэрэл приказаар ондоо тээшэ эльгээгдэһэн янзатайгаар аад, хайшаа хэнэй мэдэлдэ ябуулагдаһаниинь тодорхойлогдонгүй, баһал хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэһэн байна.

Нүхэд Папин, Назаров гэгшэдэй ажалһаа буруу гаргагдаһан тухайдаа гомдожо арадай сүүдтэ хандахадань, тэдэнэрые хуушан хүдэлмэридэнь оруулха гэжэ шиидхэбэ һэн. Буруугаар ажалһаа гаргагдаад байһан үе соогоо тэдэнэй абаха ёһотой 136 түхэриг салингыень Красноровта түлүүлхэ гэһэн байна.

Аймагай колхозой, Загарайн леспромхозой, Эрхирэгэй совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө хүнүүдые үндэһэ баримтагүйгөөр ажалһаань гаргаһан ушарнууд мүн лэ үзэгдэһэн байха.

Нэгэ һаа—үйлэдбэри дээрэ зайлашагүй шухала болоо һаань, үгышье һаа—өөрынь зүбшөөлөөр хүниие нэгэ хүдэлмэриһөө ондоо хүдэлмэридэ оруулжа болохо юм. Харин иимэ ёһо гурим тогтооһон КЗОТ-ой 37-дохи статьяе хазагайруулһан ушарнууд аймагтамнай үзэгдөөд лэ байдаг.

Эрхэтэн Сиротинагай 1037-дохи ДЭУ-гэй долоодохи участогта хүдэлжэ байтарнь, тэндэхи мастер Митрофановтай зан абаряараа таарабагүйш гээд, 6-дахи участогта хүдэлхыень ДЭУ-гэй начальник нүхэр Мамитко приказ гаргаа. Иимэ приказ минии зүбшэлгүйгөөр гаргагдаа гэжэ нүхэр Сиротина сүүдтэ гомдоһон байна. Сүүд нүхэр Сиротинагай дурдаһаниинь зүб, нүхэр Мамиткогой приказ буруу гэжэ тоолоод, Сиротинагай 20 хоногто ажалгүй байһанһаа хохидоһон салингые ДЭУ-гэй начальник Мамиткогоор түлүүлхэ гэжэ шиидхээ.

ДЭУ-гэй профсоюзай комитедэй зүгһөө зохисотой хиналтын хэгдэдэг, ажалай хуули сахилгын талаар начальнигай зарим ушарта буруу шиидхэбэри гаргахада, хүдэлмэришэнэй тала харалсадаг һаань, иимэ ёһо бусын приказ «мүндэлхэгүй» һэн. Захиргаанайнгаа хүтэлбэрилэгшэдтэй «халбагаяа хахархагүй» гэжэ бодоод, профсоюзай эхин комитедэйхидэй иигэжэ «шэхэ дүлии, нюдэ балай» һуудаг ябадал ондоо тээшье үзэгдэнэ. Иимэ буруу ябадалда эсэс табиха хэрэгтэй.

Мүн хүнүүдые амаралтын үдэр гү, али ажалай үдэрэй тогтоогдомол хэмһээ удаан хүдэлгэжэ, ниитын ажалай хуули ёһо хазагайруулһан ушарнуудшье бии. Захиргаанай, профсоюзай хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар хараалагдаһан гурим баримталха хэрэгтэ анхарал багаар хандуулна.

Энлэ нэгэ иимэ баримта дурдалтай. Нүхэр Б. Д. Родзан 1967 оной майһаа хойшо Үнэгэтэйн дунда һургуулида харуулшанаар нэгэшье үдэр амарангүй хүдэлжэ, үглөөнһөө үдэшэ болотор харуул харадаг байба. Тиигэжэ удаан ажаллахань бэрхэтэй болоод, декабрьда нүхэр Родзан хүдэлмэриһөө гарахам гэһэн мэдүүлгэ бариба. Амаралтын, мүн бэшэншье үдэрнүүдтэ сагһаа гадуур хүдэлһэнэйм түлөө салин түлыт гэжэ мэдүүлгэ соогоо дурдаһан байгаа. Һургуулиин директор нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэеэ арсаһан аад, һүүлдэнь эндүүгээ заһаһан байна.

Ажалшадые хэмһээ гадуур хүдэлгэдэг ушар промышленна предприятинуудай нэгэ жэгдээр хүдэлдэггүйе, үйлэдбэриин эмхидхэлэй һула байһые гэршэлнэ. Түсэб даабаряа таһалдуулхагүйн тула ажалай үдэр һунаажа, бушуу шангаар хүдэлэлтэй болодог гэжэ предприятиин ноёд шалтадаг ааб даа. Ажалай эмхидхэлдэхи энэ буруу талань үнинһөө хойшо шүүмжэлэгдэдэг, дээдын засагай, хүдэлмэришэдэй зүгһөө дэмжэгдэдэггүйнь мэдээжэ. Тиимэн тула энэ таарахагүй ябадалые зайсуулхын тула профсоюзай эмхинүүдэй, албан захиргаанай зүгһөө шанга хиналта табиха шухала.

«Ажалай дэбтэр бии болгохо тухай» СССР-эй СНК-гай 1938 оной декабриин 20-ной тогтоол, «Предприяти, эмхи зургаануудта ажалай дэбтэр хүтэлхэ тухай инструкци» Загарайн аймагта хаа хаанагүй һайнаар бэелүүлэгдэнэ гэхын аргагүй. Хүнүүдэй хүдэлмэридэ абтаһан тухайнь ажалай дэбтэртэ саг дары бэшэгдэдэггүй гү, али дэбтэртэ хэгдэхэ хубилалтанууд приказай удхын ёһоор оруулагдадаггүй, али хүдэлмэриһөө болигшодой ажалай дэбтэрнүүд удаан саг соо эзэдтэнь бусаагдадаггүй ушарнууд үсөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Хүдэлмэриһөө гараһан үдэртөө ажалайнгаа дэбтэр абахын орондо, жэшээнь, эрхэтэн Будаева Үнэгэтэйн сельпо руу таба һарын туршада харгылжа, тэрэ дэбтэрээ абаһан байна. Иимэ ушар яажашье тэсэшэгүй. Ажалай дэбтэр һаатуулхадаа, хүнэй ажаллаха эрхыень хаһаһан жэшээтэй.

Ажалай хуули хадаа мүн хүдэлмэриин газарта аюулгүйе сахиха тодорхой хэмжээнүүдые хараална. Энээн тушаа хэлэхэ болоо һаа, манай аймагта баһал олон дутагдал үзэгдэдэг. Теэд мүнөө эндэ тэрээн тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэнгүй (тиихэ болоо һаа, гүсгаар статья хэрэгтэй), ажал дээрэ аюулай тохёолдолгоһоо һэргылхэ тодорхой хэмжээнүүдые абаха, ойлгуулалмжын хүдэлмэри ябуулха шухала гэжэ харюусалгата нюурнуудта үшөө, үшөө дахин һануулха шухала.

«Социалис демократи гээшэ хара мурөө хараад, өөрынхеэрээ болодог ябадалтай, эрхэтэн уялгалаа анархис ёһоор хандадаг ябадалтай, ниитын хэрэгтэ хохидол ушаруулдаг ямаршье ябадалтай эбсэшэгүй юм. —гэжэ «Агуухэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ой» гэһэн Тезисүүд соогоо партиин Центральна Комитет заагаа һэн. Ажалай журам, эмхи гурим наринаар сахиха, социалис зөөридэ, хамтын хүдэлмэридэ үнэн сэхээр хандаха гэһэн эрмэлзэл совет хүн бүхэнэй арюун уялга, үнэн һэшэхэлынь байха зэргэтэй.

Манай общеествын эмхитэхэлые эрхэтэн бүхэнэй журамые дээшэлүүлхэ, гүрэнэй болон ажалшадай ашаа түһые хамгаалха гээшэ социалис хуули ёһо наринаар сахин бэелүүлгэһээ ашэ үндэһэтэй.

Б. ДМИТРИЕВ,
Загарайн аймагай прокурор.

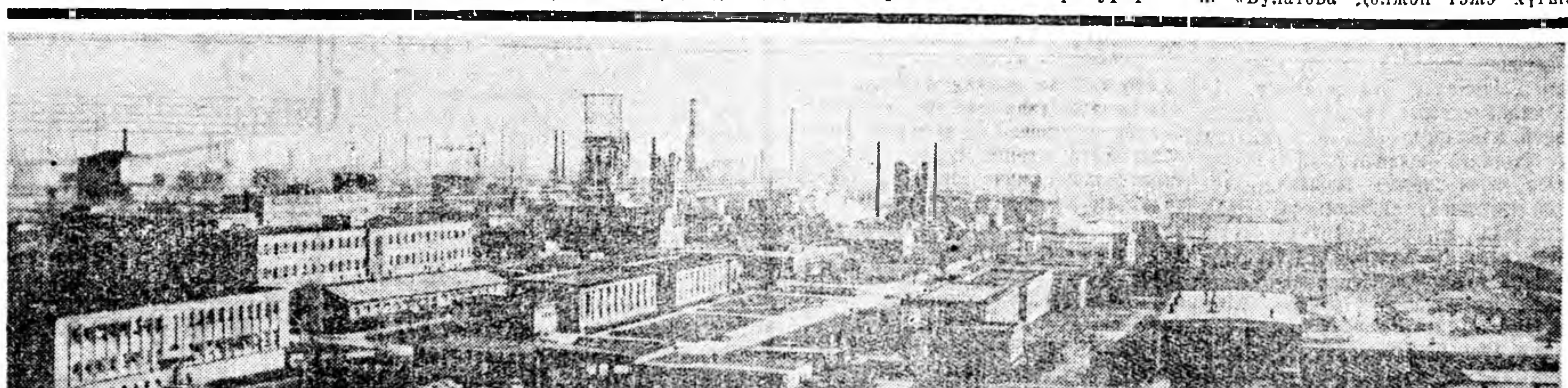

Дунай мүрэнэй эрьедэ оршодог Братислава городто Советскэ Союзай аха дүүгэй туһаламжаар баригдаһан «Словнафт» гэжэ нефтехимиин комбинат зураг дээрэ харуулагдана. Волгын эрьеһээ тиишэ ошодог «Дружба» гэһэн нефтепроводоор ерэһэн нефтиие энэ комбинат болбосоруулан гаргана. Тэрэ мүнөө жэлдээ дүрбэ миллион хахад тонно нефть болбосоруулна. 1970 ондо комбинадай үйлэдбэриин хүсэн 2—2,5 дахин ехэ болохо. Энэ гигантын продукци Европо, Ази, Дүтын Зүүн зүгэй оронуудта эльгээгдэнэ.

ТАСС-ай фото.

СОВЕТ АРМИИН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

БУРЯАДАЙМНАЙ БААТАРНУУДАЙ НЭГЭН

Ерэ гараһан Дулма хүгшэн гэртээ һуухадаа, үхибүүд, ашанар, гушанар тухайгаа һанаата болон олон таба юумэ ойндоо шэбшэнэ: долоон үхибүүнэй эхэ һэм. Тэдэнэйм зарим үгы даа. Самбу хүбүүм дайнда ошоо юумэ агша гү, мүнөө болотор һураггүй. Гансаш минии хүбүүн бэшэ, ерээгүй тиимэ хүнүүд олон ха юм гээд һанаагаа заһана. Эхэ хүн гээшэ үрэ бэенэр тухайдаа һанаагаа зобожо, эльгээ эбэрээжэ ябадаг ааб даа. Дулма хүгшэнэй арганышьегүй. Тэрээнһээ тараһан үрэ һадһан табяад хүн болонхой.

* * *

Нютагаа ерэхые зориһон Самбу Эрхүү хүрэһэнһөө хойшо Түнхэн ороходоо хаана буугаад, хайшан гээд ошохоб гээд, харгын ханинарһаа һурана. Зарим мэдэхэ хүн замыень заажа үгэнэ. Өөрөө һулагүй мэдэхэ байһаншье һаа, үнинэй ябаагүй байһандаа тээлмэрдэнэ. Урданай Култук бэшэ, мүнөөнэй буудал Слюдянка болошоһон байба. Тэрэ станци дээрэ таниха хүн байхагүй. Уулзаһан нэгэ хүнһөө асуухадань, ашаатай нэгэ машина зааба. Тушаан боложо тэрэ жолоошон Хэрэн ошохо байшоо. Тэрээнтэй һуулдаад Аршаан ороһон харгын бэлшэр хүрэбэ. Тэндэ зогсохотойнь зэргэ хойноһоонь хүсэжэ ерэһэн хүнгэн машина тэрэниие һуулгангүй алад үнгэрбэл даа. Самбу Хэрэн бэшэ, Хоймор гараха байһан.

Галбай нютагта бууһан Самбу Булытовтаниие һурагшалба. Мэдэхэ хүн олдоногүй. Тиигэһээр ябатар тэндэ ябаһан нэгэ үбгэн: «Булатова Должон гэжэ хүгшэн тээ тэрэ гэртэ һуудаг» гээд зааба. Должон эгэшэтэй һэмнайб, магад тэрэ байгаа ёһотой гэжэ Самбу бодобо.

Гэртэ орон гэ, дала хүрэһэн хүгшэн таняагүй хүнэй орожо ерэхэдэ, гайхаһандал хараад зогсошобо. Самбугай ородоор дуугархада ойлгоногүй. Хэлээе мэдэлсэхэгүй хоёр урда урдаһаа харалсаад байшалай.

— Я, Самбу—гээд ерэгшэ хүн хэлэбэ. Должон хүгшэн:

— Тулмааша нет,—гээд толгойгоо һэжэрбэ. Хэлэмэршэниие оложо, эгэшэ дүүгээ мэдэлсэбэ. Тиигэһээр байтар зээ хүбүүн ерэхэдээ, үнөөхи харгыда уулзагша хүнгэн машинатай хүн байшоо. Хүлеэгдээгүй айлшанай хүрэжэ ерэһэндэ гайхал тагнал болоо һааб даа.

Самбу Хайдапович Булытов Түнхэнэй Улбагай нютагта түрэһэн хүн. Оронойнгоо ондоо область, хизаарнуудаар, дайнай үедэ фронт дээрэ ябажа, Эсэгэ ороноо хамгаалалсаа. Нютагһаа гараһаар эгсэ 28 жэл боложо, түрэһэн гараһан дайда Түнхэнөө айлшаар ерээд һаяшаг бусаа. Тиихэдээ нютагаархинаараа уулзажа, дайшалхы зам тухайгаа хөөрэжэ үгэһэн байна.

* * *

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай эхилһэнэй һүүлээр, Самбу Хайдапович Ярославль городһоо сэрэгэй албанда мордоһон байгаа. Хүрэһөөр сэрэгэй складые даагшаар хүдэлөө. Удаань фронт ошожо, хүндөөр шархатаһан байна.

Дахяад гэдэргээ тэхэрижэ, фронт оробо. 1944 оной август һарада баһал фронт дээрэ ошоһон байгаа. Тэрэ үедэ манай сэрэгшэд гүрэнэй хилэ алхажа, Польшын газар дээрэ гараһан байба. Самбу Хайдапович автоматчигуудай отделениин командир болгогдоһон байна. Нүхэр Булытовай алба хэжэ байһан часть обороноло байһан. Тэрэ хадаа Варшава городһоо хойгуур Нарев гол дээрэ һэн ха. Нарев голой нүгөө талада фашистнар бэхижэнхэй. Наада бэеынь бишыхан участогта баһал немецүүд. Хоорондохи талынь наадахи ой соо Совет Армиин сэрэгшэд.

Нэгэтэ һуни отделениин командир Самбу Булытов солдат Павлик Захаров хоёр голой наада бэедэ немецүүдэй бии үгые мэдэхын тулада тагнуулда эльгээглэбэ. Мүлхи мүлхиһөөр дайсадай байһан газарта ойртоо. Шагнахадань немецүүдэй дуугаралсаха абяан дуулдаа. Гэдэргээ бусажа ерэһэн тэдэ хоёр фашистнарай тэндэ бии байһан тухай частьдаа дуулгаба.

Удангүй добтолго эхилжэ, тэрэ часть урагшаа дабшаа. Тэрэ тайнда ротынь командир алуулһан байна. Дайсад толгой үргэхын аргагүйгөөр нажархай тажархай буудана. Ракетэшье забһа заһигүй агаарта дэгдэн, эндэ тэндэ сагаалхин гэрэл үгэнэ. Хажуу талаһаа дайсанай пулемёт тапалгаряагүй табжархай бууна. Дэбүүн дээрэ байһан тэрэ пулемёдой расчёдые үгы хэхэ даалгабари Булытов Захаров хоёрто дахяад үгтэбэ. Тэдэнэр дайсанай тэрэ пулемёдто дүтэлжэ ерээд, граната шэдэжэрхибэ. Пулемёдой абяан гансата замхаа. Фашистнуудай траншей руу гүйжэ ороһон Самбу Павлик хоёр дайсанай пулемёт һөөргэнь харуулжа, өөһэд хүдэрнь, траншей соогуурнь буудажа мэдэбэ. Тиигэжэ дайсадай байһан тэрэ газар эзэмдэгдээ. Энэ байлдаанда эрэлхэг зориг харуулһан Булытов Алдар солын III шатын орденоор шагнагдаһан байна.

199-дэхи дивизи Нарев голой наада бэеые дүүрэнээр эзэмдэһэнэйнгээ һүүлээр тэрэ гол хүрэтэр обороноло байһан. Тэрэ үе соо нүхэр Булытов үнөөхил Захаровтаяа хамта тагнуулда зургаа дахин ябаа. Тиихэдээ хоёр дахин «хэлэ» асарһан гэхэ гү, хоёр немецые плендэ абаһан байгаа.

1944 оной декабрь һарада Зүүн-Пруссии хүрүүтэй ябатараа манайхин артиллерийскэ ехэ бэлэдхэл хэһэн байха юм. Тэрэниие һамбаашалан, С. Х. Булытовай отделени дайсанай траншей эзэлжэ, полкынгоо урагшаа дабшаха ябадал хангаһан байна. Тэндэ Данциг шадархи дайсанай томохон бааза тэрэ дивизи эзэмдэһэн байха. Энэ байлдаанай эсэстэ Самбу Хайдаповичай үбсүүндэ үшөө нэгэ орден—Алдар солын II шатын орден ялараа. Тэндэһээ дивизи Одер мүрэниие шаглажа ябахадаа, тус мүрэнэй саада бэедэ гаража, дайсанай эзэлжэ байһан газар дээрэ гараха зорилго табигдаа. Түрүүшээр нэгэ рото сэрэг эльгээгдээ. Тэрэ рото мүрэнэй нүгөө талада гаража шадабагүй. Тиихэдэнь үсөөхэн хүнтэй бүлэг солдадые эльгээхэ гэжэ шиидээ. Хамта юһэн хүн, тэрэ тоодо нүхэр Булытов ябалсаһан байна. Тэдэнэр резинэ онгосоор мүрэнэй саада эрьедэ гаража шадаа. Дайсад ехээр тэшхэжэ, оромоо алдаа. Буудалдаан, граната шэдэлгэ болобо. Совет тэрэ бүлэг сэрэгшэд пулемёдоо тодхожо амжаад, дайсаниие байһан газарһаань намнажа, саашадаа добтолго хэхэ газараа үргэдхэһэн байха юм. Тэндэ нүхэр Булытов немец офицерые амидыгаар барижа, өөһэдынгөө частиин байһан уһанай нүгөө эрьедэ гаргаһан байна. Тиигэжэ Одер мүрэн дээрэ понтон хүүргэ табигдажа, танк, артиллери болон бусад буу зэбсэг, дивизиин сэрэгшэд гаргагдаһан байгаа.

Одер мүрэниие гаталалгада гараһан габьяагайнгаа түлөө С. Х. Булытов Алдар солын I шатын алтан медальда хүртэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда шалгараһан Түнхэн нютагай энэ хүбүүн Алдар солын бүхы гурбан шатын орденоор иигэжэ шагнагдаһан байна. Мүнөө Самбу Хайдапович Булытов Челябинскын тракторна заводто мастераар хүдэлнэ.

Н. ЦЫБЕНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Х. Булытов.
Л. БОРХОНОВОЙ фото.

Совет мэргэжэлтэд нефть олобо

КАРАЧИ. (ТАСС). Баруун Пакистанай хойто талын хубидахи Тутсарангда январиин 25-най үдэр нефть түрүүшынхеэ соробхилон хаяба. Нефть ба газ бэдэрэлгэдэнь Пакистанда туһаламжа үзүүлжэ байһан совет мэргэжэлтэд энэ районд 4.029 метр гүнзэгытэй скважина үрэмдэжэ, түрүүшынь нефть абаа. Үрэмдэлгын мастер А. Ф. Панфиловай толгойлдог советскэ үрэмдэлгын бүлэг Тутсарангда амжалта туйлаа.

Министрэй захиралта

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). КНДР-эй Национальна оборонын министр генерал Ким Чан Бон хадаа Вонсан шадар КНДР-эй эрье шадарай уһа руу январиин 23-да ороһон Америкын тагнуулай зэбсэгтэ кораблиие бариһан Корейн Арадай армиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй подразделениин личнэ составые амаршалаа.

ЦТАК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, һэримжээ дээшэлүүлхые, дайшалхы зэһэнги бэлэн байхыень личнэ составые генерал Ким Чан Бон уряалаа.

Нэгэ гү, али хэдэн бомбо бутараа

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «В-52» гэжэ американ самолёдой гэмтэһэн газарта «адагынь нэгэ водородно бомбын» бутардаһануудые бэдэрэлгын бүлэг олоо гээд США-гай оборонын министерствын түлөөлэгшэ январиин 24-дэ мэдүүлээ. Гэбэшье водородно бомбонууд ба гэмтэһэн самолёдой бутардаһанууд далайн оёорто хэбтэнэ гү, али арктическа зузаан мүльһэн доро даруулагдаа гү гэжэ үшөөл мэдэгдээгүй байһаар.

Гэмтэлгын болоһон газарта радиоактивна туяаталга элирүүлэгдээ, энэ хадаа «нэгэ гү, али хэдэн бомбо хуби боложо бутараад» радиоактивна туяаталга гаргана гэжэ тоолохо үндэһэ баримта бии гээд «Нью-Йорк таймс» газетын корреспондент Эверетт Кларк мэдээсэнэ.

Гэмтэлгын болоһон газарта Холбоото Штадуудһаа яаралтайгаар дуудажа асарагдаһан 70 энгэй ба сэрэгэй мэргэжэлтэд водородно бомбонуудые бэдэрэлгэдэ хабаадалсана.

„Нью-Йорк пост“:

Американецуудһаа үнэн ушарые нюуна

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Америкын сэрэгэй тагнуулай «Пуэбло» гэжэ кораблиие КНДР-эй сэрэгэй кораблинуудай бариһантай холбоотой үнэн ушарые американецуудһаа нюуна гэжэ США-гай правительствые «Нью-Йорк пост» гэжэ газетын шэнжэлэгшэ Мэррей Кэмптон январиин 24-лэ шүүмжэлээ.

Америкын правительство урда тээньшье үнэн болоһон ушарнуудые американецуудһаа нэгэтэ бэшэ нюудаг байһан юм. Тусхайлбал Кубада эсэргүү харата аашануудай хэгдэжэ байха үедэ Советскэ Союзай газар дээрэ американ тагнуулай «У-2» самолёдой буудуулан унагаагдаһаниинь, Доминиканска Республикада далайн пехотын буулгагдаһаниинь, Вьетнамда США-гай хэжэ байһан дайн байлдаанай үргэдхэгдэжэ байһаниинь американецуудһаа нюугдадаг байгаа.

США-гай эдэ зэрхэг түримхэй ябуулганууд тухай һануулхадаа «Пуэбло» тухай правительствын мэдүүлгые этигэхэ үндэһэ баримта намда үгы гээд шэнжэлэгшэ онсолон тэмдэглэнэ. «Пуэбло» кораблиин баригдаһан тухай КНДР-эй мэдүүлгые би этигэнэб гээд М. Кэмптон бэшэнэ.

...РОПАГАНДИСТНАР

...лдөө үнгэргэдэг юм. Энэ, ...у харуулнаб гэхэдэ, про-...ын оролдоһон газарта ...айнаар һурадаг, ехэ юумэ ...байна.

...лнууд дээрээ хөөрэлдөө, ...лдаа (дискусси) хэхэ гээ-...үдтэ ном, литература ун-...талаар эгээл үрэ ехэтэй ...ска арга нүхэсэлнүүдэй ...и болоно. Ямар нэгэн ...р хүнүүдэй ондо ондоо ... бодомжонуудаа хэлэжэ ..., хүн бүхэн өөрынгөө һа-...айлбарилха, зүб харюу бэ-...ролдохо баатай болоно ха ... үргэн хөөрэлдөө үнгэр-...лада пропагандист өөрөө ... мэдэхэ хүн байха ёһо-...даабаритай пропагандист ...һуудаг хүнүүдээ һанамжа ...анда оруулжа, хүн бү-...доһон юумыень хэлүүлжэ ...байна бшуу. Зүгөөр бүхы ...дистнар иимэ түгэс бэрхэ ...й бэшэ ааб даа.

...й совхозой марксизм-ле-...й үндэһэн сурталшудал-...үүлида ээлжээтэ темээр ...н болохо байба. Тэрэ-...үсэб тухайда пропагандист ...най удаа хэн үгэ хэлэхэб ...үүдтэ хандаба. Теэд һуу-...абди, абла гараха хүн ...адаа доогуур хараад лэ .... Нэгэшье хүн «ама ха-...». Ядахадаа пропагандист ...нүүдые дуудажа оробо. ..., Николай, хэлыш даа,—

...оо хүнүүд хэлэг лэ даа, ...арюу дуулабабди. Хоёр-...рбадахи хүнүүдтэ ханда-...туһа болобогүй. Һүүлдэ ... пропагандист отделенчин ...а хандаба. Юрэнхыгөөр юу хээ дуугараад тэрэ хүниинь дүүргэбэ. Юундэ иимэ юумэн болооб?

Үзэхэ темээрээ хөөрэжэ үгөөд лэ, пропагандист удаадахи хөөрэлдөөнэй түсэб хэлэһэн бэеэрээ хэрэгни дүүрээ гээд тоолоо. Тон шухала талыень пропагандист анхаралһаа алдаа гэжэ һанагдана. Һурадаг хүнүүдэйнгээ ямараар бэлдэжэ байһыень обёороогүй. Тиин гэһээнь, һурагшадынь заагдаһан литератураяа өөһэдөө уншаад, шудалаад, үгэ хэлэжэ шадахагүй байшоо. Хэжэнгын аймагай Худанай леспромхозой пропагандист А. Х. Хахинов иимэ хэшээлые тад ондоогоор үнгэргэдэг гуримтай. Хөөрэлдөөндөө хайшан гээд бэлдэхэб гэжэ хүнүүдээ һургадаг, уншаха ном, брошюра, газетэ, журналнуудые заажа үгэдэг. Энээнэй ашаар эндэ һурадаг хүнүүд өөһэдөө юумэ ехээр уншадаг. 19 хүнэйнь 11-ниинь «Политическое самообразование» гэжэ журнал захидаг болонхой. Мүн Хандагатайн леспромхозой эхин шатын политическэ һургуулиин пропагандист Р. М. Нестерова методическа талаараа ехэ дүршэлтэй болоһон. Иимэ дүршэлтэй бэрхэ пропагандистнар олон.

Үгэ буляалдаатай асуудалтай гараа халань, пропагандист Сычков (Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз) «энэ асуудалаар юумэ уншаад, удаадахи хэшээл дээрэ маанадтаа хэлэжэ үгэхэш» гээд нэгэ хүндөө даалгадаг гуримтай. Энэнь мүн лэ һайн арга байһанаа харуулаа. Хүнүүдэй бэеэ даагаад һураха арга олон ондоо ааб даа. Зүгөөр даалгабари үгэхэ гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ бодото байдал харуулба.

Судна барилгын заводой марксизм-ленинизмын һургуулиин пропагандист нүхэр Могордоев социализмын политэкономи үзэжэ байхадаа, һурагшад Гореев Назаров хоёрто заводтоо ажалай тоосооной хэрэглэгдэжэ байһан тухайда материал суглуулха даалгабари үгэйэн байгаа. Эдэнэрэй шэнжэлһэн тоо, баримтаар эндэ ехэ тобшолол хэгдээ һэн. Тиихэдэ һурагшад Бухаров Яковлев гэгшэд һайнаар бэлдэжэ хэшээл дээрэ үгэ хэлээ. Эндэ һурадаг нүхэр Сигаев пропагандистын даалгабаряар заводойнгоо шэнэ гуримда орохо тухайда һонин материал бэлдээ. Таблица, диаграмма өөрөө бэлдэжэ зураад, шэнэ гуримай үлүү һайн байһан тухай, заводто ямар олзо үгэхэб гэжэ харуулаа. Мүн бусадшье һурагшадта иимэрхүү даалгабари үгтэһэн байгаа.

Конспект табиха гээшэ бэеэ даагаад һуралсахада ехэ удха шанартай арга мүн. Энээндэ олон пропагандистнар ехэ һаналаа табидаг, яһала һайн үрэ дүн туйладагшье байна.

Һүүлэй үедэ теоретическэ конференцинүүд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Энээнэй туһатай һайн байһые хүнүүд өөһэдынгөө дүй дүршэл дээрэ хараһан байха.

Коммунистнуудай бэеэ даагаад һуралсалга хадаа тэдэнэрэй теоретическэ эрдэм дээшэлүүлхэһээ гадна, олоһон эрдэмээ бодото байдалда хэрэглэжэ һураха гээшэнь тон шухалада тоологдодогынь эли. Тиимэһээ хүн бүхэн үдэр бүхэндэ теоретическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ ёһотой болоно. Мүнөөнэй эрилтэ иимэ.

И. ПОЛЯКОВА.
политическэ гэгээрэлэй кабинедэй консультант.

ХИЛЫН *саанаһаа*

ОАР-ай президентын декрет

КАИР. (ТАСС). Араб социалис союзай (АСС) генеральна секретариин тушаалда ОАР-ай вице-президент Али Сабриин томилогдоһон тухай республиканска декредые ОАР-ай президент Насер гаргаа гээд МЕН агентство мэдээсэнэ. Али Сабри үнгэрэгшэ жэлэй июнь хүрэтэр энэ тушаал даадаг байгаа. Израилиин зэрхэг түримхэй ябуулга хэһэнэй һүүлээр бүхы засагые хүсэдөөр барижа байха зорилгоор Насер Араб социалис союзай генеральна секретарь боложо, тэрэнэй хүтэлбэриие бэедээ даажа абаһан байгаа.

ОАР-ай сэрэгэй шэнэ министрээр оронoй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главнокомандалагша генерал Мухаммед Фавзи томилогдоо гээд декрет соо саашадаа хэлэгдэнэ. Урдын сэрэгэй министр Амин Хамид Хувейди гүрэнэй министрэй тушаалые дахяад дааха юм. Араб оронуудта эсэргүүгээр Израилиин зэрхэг түримхэй ябуулга хэхын урда тээ тэрэ тус тушаалые даадаг байһан.

Мүн лэ энэ декредэй ёһоор Абдель Мохсен Абу Ан-Нур АСС-ай генеральна секретариин туһалагшын уялгаһаа сүлөөлэгдөөд, нютагай захиргаанай асуудалнуудай министрэй тушаалда томилогдоо.

ЙАР-ай сэрэгэй түлөөлэгшын мэдүүлгэ

КАИР. (ТАСС). Йеменэй зүүн талын хубида республиканска ба роялистнуудай хүсэнүүдэй хоорондо январиин 23-да зэбсэгтэ тулалдаан болоо. Тэрэнэй үедэ 37 роялист ба хүлһэншэд алуулһан байха юм. Олон тоото буу зэбсэг, ехэ хэмжээнэй һомо хэрэгсэл буляажа абтаа. Энээн тухай Йеменэй Арабуудай Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэ мэдүүлээ гээд Санын радиогой дамжуулгада үндэһэлэн МЕН агентство мэдээсэнэ.

Урда Вьетнамай патриодуудай амжалтатай ябуулганууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Ратьзя провинцида ябуулга хэдэг Урда Вьетнамай Арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд январиин түрүүшын арбан үдэрэй турша соо байлдаа хэхэдээ, дайсанай 500 гаран солдат ба офицерые хүлһөөнь буулгаа, олон буу зэбсэг, бусад һомо хэрэгсэл буляажа абаа.

> **Москвагай бүлэг журналистнууд манай республика ерэжэ, газетэнүүдэй хүдэлмэритэй танилсаһан, эндэхи журналистнуудтай уулзаһан байна. Тэдэнэй нэгэн Олег Виноградов Камчаткада ябахадаа бэшэһэн бишыхан зураглалаа бидэндэ дурадхаа. Нүгөөдэ айлшан — фотокорреспондент Е. Вдовенкын фототойгоор тэрэниень толилхомнай.**

КОРЯК АРАДАЙ ХОНГЁО ДУУ

Үзэсхэлэн шэрүүн тайга, үргэлжэ ногоон нуганууд, пухилан байдаг бурмата вулканууд, ирагшаа эрмэлзэл түгэс зоригто хүнүүд... Нимэл юумэл даа суута Камчатка! Эндэһээл сайһан үүр, эхилһэн һайхан үдэр Эхэ орон руумнай алхалдаг шуу. Агууехэ Номгон океан, Охотско болон Берингово далайнууд эгсэ хүһэг эрьенүүдынь хүбөөлдэг. Энэл хахад аралай хойто буланда корягууд гэжэ бишыхан арад ажаһуудаг. Хуби, заяаниинь анханһаа хүшэр хүндэ бэлэй. Байгаалиин шэрүүнтэй тэмсэхэ, хооһо нойтоор үлэ бараха, үбшэ хабшанда нэрбэгдэхэ. Табин жэлэй саана коряк арадай ажабайдал, соёл культура хүгжэнги арадуудайхиһаа олон зуун жэлнүүдэй гээгдэлтэй һэн. Энээниинь ашаглан, элдэб хонжоо наймаашад үнэгүй сэнгээр ангайнь арһа худалдан абадаг, архи тамхяар ухаан бодолыень балартуулдаг бэлэй. Тиимэһээл энэ арад хорожо, дууһаха тээшээ шэлээд байгаа бшуу. Имагтал Агууехэ Октябриин революци тэдэнэй хуби заяанда гайхамшаг хубилалта асараа.

Мүнөөнэй коряк залуушуул үбгэд, эсэгэнэрэйнгээ хүшэр хүндэ байдал тухайгаа домоглоходо, ямар нэгэн үльгэр шэнгеэр шагнадаг. Нүүдэл ажабайдалһаа хахасаад, һуурин болоһон корягуудай хүн зоной тоо толгойшье харaa байса олошоржо. 35 мянганда хүрөө. Уушханай ханяадан, трахома мэтын улайта үбшэнгүүд үндэһөөрөө сарагдаа. Энэншье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй элүүр энхые 50 гаран мэргэжэлтэй эмшэд сахина бшуу. Революциин урда тээ бүхы Камчатка дээрэ оройдоол хоёр врач байгаа гэжэ һанахада нюрга руу хүйтэ даахаар бэшэ гү?

Үндэр һаруул байшангууд, һургуулинууд, больницанууд, хүүгэдэй саадууд болон яслинууд, телефон, библиотекэ—эдэ бүгэдэ мүнөөнэй коряк зоной ажабайдалай таһаршагүй шухала хубинь болонхой. Зүгөөр эгээл гайхалтайнь энэ бишыхан арадай соёл культурынгаа хүгжэлтэдэ түйлаһан асари амжалта болоно. Сэхынь хэлэхэдэ, хүндэ мүнөөнэй хубсаһа үмдэхүүлхэ, хоол эдюулхэ гээшэ тиимэшье орёо хэрэг бэшэ. Харин толгой соохи мунхаг үзэлынь мулталха, соёл культура түргөөр олгохо гээшэ гайтай даа. Үнэхөөрөөшье корягууд үлүү гарама барга ажабайдалтай бэлэй.

Жэшээлхэдэ, эхэнэрнүүд эрэшүүлэй манжаһаа амашье хүрэхэ, галай хажуугаар гараха, агнуурийн зэбсэгые алхаха эрхэгүй байгаа бшуу. Тэдэнэр эдеэ хоол бэлдэхэ, уһа асарха, хубсаһа оехо, арһа элдэхэ, нохойнуудые харууһалха уялга, заяатайл һэн.

Мүнөөнэй коряк басагад дээдэ һургуулинуудта һуралсажа, эрэшүүлһээ дутуугүй мэргэжэлтэй болоно. Эрэшүүлыншье тэдэнээ хүндэлдэг юм.

Үшөө нэгэ жэшээ. Корягууд илангаяа хүгжэмдэ дуратай зон. Урдань тэдэнэй дуунууд үгэгүй, юрэл аялганууд, бөөлөөнүүд бэлэй. Хатарнуудыншье үйлэ, южедгүй, юрэл ангуудые, шибуудые һажааһан дэбхэр... роон һэн. Мүнөөнэй ... нүүд тад ондоо. Хата... үдха олоо Аялганиі... дынь поэдүүд үгэ ... бэшэнэ. Үнгэрһэн жэл... та бэлигтэй залуу ... Александр Гиль гэгшэ... жэ түрүүшын коряк ... руулан табяа. Тэрэ га... жэмөөрөө бэшэ, мүн ... сюжедэйнгээ шэглэлээр... шэнжээрээ. гүйсэдх... хубсаһа хунараар һ... Тиимэһээл энэ балет ... халуун анхарал татан...

...Холын холо, хүйтэ... энэ бишыхан арад ажа... бэшье совет арадууда... булын гэшүүн байһанаа... гэлжэ мэдэрдэг шүү. ... энэ булын бүрин эрхэ... Тиимэһээл бүхы орон... корягууд Агууехэ Окт... жэлэй ойе тэмдэглээ. ... ойлгосотой, юуб гэбэл, ... Октябрь коряк арадта ... би заяа асараа ха юм.

О. ВИНОГР...

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ... го» гэжэ баледэй нэгэ ... 2. Корягуудай уран ... бүлгэмэй бэлигтэйшүүл... церт.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- **Камчаткын арадай дуун.**
- Агын уужам талаар.
- Залуу композитор тухай.

ҺУДАМШУУ

АГТА МАШИНЫН ХУРДАН СОО...

Москва-Забайкальскиин түргэн поездоор Могойто станцида хүрэжэ тогтобоб. Энэ станци Агын талые Эхэ оронноймнай зүрхэнтэй холбоно. Эндэ газар газарһаа эд бараан, барилгын материал, элдэб машинанууд олоор буулгагдан, округ соо колхоз нютагуудта тараагдана. Эндэ үшөө эгээл баян ажахынуудай түб тосхон.

Сэдьхэл һанаамни урагшаа, урагшаал дугташан тэгүүлнэ. Хоридугаар зуун жэлэй хүсэгдэшэгүй түргэн үе сагтай адлирхуугаар.

Дабхинаб, дабхинаб—дабаан үндэрнүүдшье бүхөөгтэн үлэнэ хойномни. Агын ажалша зондо өөгшөөгдэн угтуулнаб.

Амба баян дайдын зүүн урда захадань хүрэн, алтан наранай гарадаг тээшэ зорин, Агын совхоз хүрэбэб.

Аһан ехэ амжалтатай ахамад хонишоноййдо ороходом, Михаил Степанович Павлов (урда тээнь халта танил байгаабди) миһэрэн бодожо золгобо.

Энэмнай—округ соогоо эгээл түрүү хонишон. Зуун эхэ хонин бүриһөө зуун гушан гурбан хурьга түлжүүлээд, хонин бүриин дүрбэн килограмм шахуу дүрюу хахад ута ноохо хайшалаад, хүндэтэ чемпион болоо.

Округ соо баһа Жапов Жундуй, Жапов Цыбен, Дандаров Дарма, Базаров Аюша, Нимаев Цыбен болон бусад алдар суутай. Харин Павлов гээшэнь хамагай дээдэ бэрхэнь. Нимэ хүнүүдэй ашa туһаар тала дайдаяа хонин һүрэг бүрхөөнэл...

Һүни оройтоод фермэдэ буужа, һүтэй шара-улаахан сай, арьбаята хабһа табюулбаб.

— Хаанахи фермэб?—гээд асуунаб.

— Холошье ошоогүйт, үнөөхил Агын совхоздот. Түрүү һаалишантайнь танилсахаяа бү мартагты, Любовь Жамбаловатай,—гэжэ ойлгуулбад.

Теэд танилсабаб. Люба өөрөө юрын лэ буряад эхэнэр. Даруу номгон. Хорёод үнеэдынь хабтагар гарганууд. Люба табин мянган килограмм һү һаагаа. Үнеэн бүриин дунда зургаар хоёр мянга зургаан зуу гаран литр.

Тэнюун салуу Үртаар гүйлгэхэдэ «Улаан Октябрь» колхоздо нимэрхүү һаалишад баһал олон байшаба...

Командировкодо ябаһан минии саг бага. Хойшоо сэхэ хотолоод, Сагаан-Уула ерэбэб. Мориной гэдэһэ сохимо зузаан саһан дундуур зурыһан сарья харгыгаар шурьюулбаб.

Сагаан-Уула! Сагымни бү һаатуула! Соло суугаа сохом дуулгаад, сагаан һанаагаар мордохуула,—гэжэ шэбшэнэб.

Сагаан-Уула соёлой түйлалтаар баясуулба. Колхоз дотороо соёл культураар хоёр жэлэй түсэб зохёогоод, тэдэнэр холын хараата хэрэг бэелүүлнэ, бүхы округ соогоо түрүүлнэ. Советскэ Союзай Герой—солото хүбүүн Базар Ринчиногойнь хүшөөдэ һүгэдэбэб.

Һонин даа, һонин!

Хара-Шэбэр—урдамни. Хабыень гэршэлжэ, Октябриин һайндэрөөр парти, правительствын олгоһон дурасхаалта тугынь ямар гоёб! Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэб уялганууд эндэ хододоо үлүүлэн дүүргэгдэдэг.

Колхозой өөрынь больница, типовой дунда һургуули, столово ехэл зохидхоноор жэрылдэнэ. Энэ һууриин мүнөө үе сагай шэнжэтэй. Хүн зониинь коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй колхозой түлөө тэмсэл үүсэхэһэн. Мүн малайнгаа фермэнүүдые оньһожоруулгаар габшагай хоёр жэл соносхонхой.

Ажахынь толгойдо ябааша—Ажалай баатар Мажиев. Ага нютаг соогоо энэ ажахы дүрбэн зүг, найман хизаар тээшэ солоёо дуудуулжа байдаг.

Зурыһан дардам харгыгаар зугаатай хүхюутэй Зугаалай нютаг хүрэбэб. Тэндэ область соохи хүдөө нютагуудта эгээл түрүүшын спортын ордон хүндэ ямбатай нээгдэжэ байба. Хамаг наада зугаадань байлсабаб, аргагүй хүхибэб, омогорхобоб. Энэ—имагтал амжалта ехэтэ ажал хүдэлмэриин амтан һайхан үрэ дүн, баян ажабайдалай бахархалта тэмдэг! Спортсменүүд эндэшье олошоржо эхилэнхэй.

Гансашье эндэ бэшэ...

СССР-эй спортын мастернууд, боксернууд Чимит Митупов, Валерий Балданов, барилдаашад Виталий Дабаев, Базаржан Бальжинимаев, олохон мастерта кандидадууд, мэргэн һур харбаашад Шэтэ, Улаан-Үдэ Хабаровск, Владивосток, Якутск, Москва, Калининград, бэшэшье тээгүүр суурхаһаар үнинэй.

Тэндэһээ урагшаа үргэн гала тэниин хабтайгаад, уужам салуу. Түмэн малаа үүхэдэг колхозууд талкан Ононой хойморoор оршоно. Эндэхи зол жаргалта ажабайдалай һаалуул мэтээр сэрэг-нарһан жэрынэ... һүдэнтэ һууринаар аяншалхада бүри һонин даа. Эндэхи һургуули бүхы округ соогоо магтуулна. Тэндэ багшанарай таһалгада ороходо үнинэй багша Бадма-Базар Намсараев олон хүүгэдые суглуулаад, «Булаг» гэжэ гар бэшэлгын журнал гаргажа байба. Тус журнал энэ һургуулиин гуша гаран жэлэй саана тогтоһон литературна кружогой орган гээшэ. Ехэшүүлшье тэрээндэ хабаадалсадаг.

Дуугаа дуулаһаар, дуран соогоо зугаалһаар, Дульдаргын районой Зүд хэлиин тон томо ажахыда айлшалбаб. Хүрэ-хүрэһөөр клубтань оробоб. Эндэ уран һайханай бүлгэмэй «Үргы» гэдэг ансамблиинхид сугларанхай, урдынхидаал адли бэрхээр ээлжэлтэ зүжэгөө бэлэдхэжэ байба. Хонгёо уран дуун ханхинажа, сэдьхэл зүрхыемни хүдэлгэбэ...

Мүн Үзөөн һуурин үзөөгүй яажа үнгэржэ болохоб! Тэндэ үнинэй эдэбхитэ-журналист Гомбоев Доржи Гомбоевич намтай уулзахадаа, илангаяа «Буряад үнэн» газетэ болон «Байгал» журналда олон захил хэгдээ гэжэ мэдүүлбэ. Энэ ехэ һайшаалтай..

Автомашинаараа Алхана шэглэн зурынаб. Түргэн түжэр ябадалдам эсхэгдэһэн тэнхүү һалхин эршэгэнэнэ. Аяар холоһоо ялбайн байһан Алхана уула дүтэлхэ бүримни һүрөөтэйшье, һайханшье болоhо харагдана. Аяма зун эндэ ябахада, аршаан булагаа дэбэргэн, арса жодоогooрoo анхилаад, ямар үзэсхэлэн гоё байдаг хаб! Үбэлэй үедэшье айхабтар гоёор үзэгдэнэ.

«Эрдэм» колхоз...

Эндэ гэнтэ хажуудамни «Запорожец» машина тогтоод, зосооһоонь тулуууртай хүн гараба. Нүүрэл улаан палаткые даагша Димчик Гомбоевич Гомбоев өөрөө бэеэрээ. Эдэбхитэй соёлшо. «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаһан. Хүнгэн машина—өөрынь. Фронтовик.

Тиигээд лэ округой түб тээшэ зүг барибаб.

Ага тосхон хүгжэм дуугаар жанхинан, хүхюун энеэдээр салгидан, намайе угтаба. Эндэ үнинэйшье ябаагүй ха юмбиб. Ехээр хубилжа, танигдахаар бэшэ болошоо. Газаа талаһаань харахада, городлиг түхэлтэй. Соёлой ордон, дунда һургуулинууд ба багшанарай училищиин хэдэн дабхар гоё байшангууд, олон квартиратай байрын гэрнүүд, хоёр дабхар гостиница, «Эрдэм», «Радуга», «Весна» болон бусад магазинууд, «Октябрь» кинотеатр, хизаар ороноо шэнжэлхэ музей, ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдээр хангадаг комбинат, больницын городок, ресторан, столово, баһа шэнэ барилганууд, үндэр кранууд...

Энэ хөөрөөшэмни округой зоной ажал хүдэлмэриин зарим тэдыхэн хубинь болоно гээшэ ааб даа.

Тобшолходо, Агын округой ажалшад табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тула шармайн оролдожо байна. Энэ 1968 он соо тэдэнэй бүри ехэ амжалта түйлаха байһандань үнэн зүрхэнһөө найдажа бусаа һэм.

ШОГ РАССКАЗ

ОПЕРО

Манай «Илалта» колхозой түрүүлэгшын орлогшо Дугдан Дугдановичи дээдэ эрдэмгүйшье һаа, түргэн бэрхэдээ, ажалша шурандаа нилээд дээгүүр тушаалда дэбжүүлэгдэһэниинь хэлсээнгүй. Тиигээд моодноор хубсалха дуратай, гэртэ газаагаа арюг сэбэр сахидаг, бэшэшье хүнүүдэйнгээ нимэ сэбэр сэгсэнүүд ябахын хойноһоо идхадаг. Юрэдөө культурын саана культурна хүнүүдэй нэгэн гэжэ нэрлээ һаа, өөрөөшье арсахагүй байха даа. Тиигээд культурын хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэ галтайханаар хандадаг, багахан лэ нозог нобшо ябадал гаргаа һаань, тэдэндэ гал хүл, «гар наашаа» болосогооxo аад лэ, тэдэнэйнгээ хэһэн, бүтээһэн юумые тоожо үгэхэгүй, клуб, библиотекэ руу шагаахагүй, агитбригадынхидайнгаа концертһээ байтагай городой артистнуудай ерэжэ наада табихада ошодоггүй—ехэл гайхалтай зан гаргадаг һэн. «Дугдан Дугданович, кружогойхиднай зүжэг табихань. Эгээл хүндэтэ, эгээл түрүүшымнай харагша болохот» гэжэ багшанарайнгаа нэгэнэй ерэжэ урихада: «Намайе гэгээруулхэтнай гү? Тэрэ үбгэд, хүгшэд, залуушуулаа суглуулжа харуулагты. Балай зүжэг ошожо хараха сүлөөтэй хүн байнагүй...» гээд харюусаһан гэлсэдэг. Яахадаашье имыень одоол тодоруулхын аргагүй һэн. Албан хойрог гээшье һаа, дан тиигэжэ нэрлэхээр бэшэ... Тиигээд лэ нэгэтэ курорт ошоод бусажа ябахадаа, хотодо тушаалтай нэгэ нүхэрэйдөө хоноло табижа байтараа тэдэнэйнгээ билет абаһан байхада, яашагүйгөөр баалуулхадаа театр ошожо, оперо яахын аргагүй хараха баатай болоо һэн ха. Амаралтада ябаһан хадаа арсаханиь бүришье аягүй байһан юм ааб даа.

— Оперо, концерт одоол харангүй яахаб...—гэжэ зүбшөөбэ.

Сагаан самса, гоё костюмаа, сэбэрээр арилгаһан хара ботинкаяа гаргажа үмдэбэ. Гэрэлэй урда адлихан болоолдожо зогсобо.

— Моцартын «Фигаро». Ехэл һонин байха даа,—гээд гэрэй эзэн эхэнэр уралаа будажа байхадаа хэлэбэ.

— Аа, тиимэ, тиимэ. Үнинэйшье хараагүйб,—гэжэ Дугдан Дугданович харюусаба.

Тиигээд лэ эдэнэр ехэ һэр-мэр гэлдэнхэй, һэгшэнхэйнүүд хэбэртэй оперно театрай богоһо алхажа оробод...

Хүшэгын хаалтатай байхада, сценын үмэнэхи хүнды сооһоо нэгэ хүн ёдогор модо барин шохойжо, дүхэгэд гэхэтэйнь адли, хүгжэмшье наршаба. Хилгааһан хуурнууд хииганалдан, үхэр бүреэнүүд үүгэнэлдэжэ, сан хэнгэрэгүүд аялга ниилэн абяа гаралданад... Дугдан Дугданович энэ «гажа буруу» абяануудай үлхэлдөөнһөө ондоо юушье ойлгоногүй. «Нимэ хүгжэм яахадань хүнүүд нитэрээл һаа һайшаадаг гээшэб. Намдаа яахадаа нимэ хажар бэ... Хүгжэм ойлгохын тула заатал һаа, эрдэмдэ һураһанай хэрэггүй юм» гээд юугээ хэлсэгшэб гээд гайхана. Хажуудахи хүршэ—нүхэрэйнгөө һамга харахадынь, бүхы эльгэ зүрхөөрөө энэ хүгжэмдэ ээлэгдэшоод һууна хэбэртэй. Тиихэдэнь тиишээ хараһандаа аягүйрхэн, урагшаа сценэ руу дахинаа шэртэшоод һууна... Хүшэгэ нээгдэжэ, ямар нэгэн урданай ордоной таһалга харагдажа, залуухан эхэнэр гэрэлэй урда зогсожо, хашхарһан, бархиһан хоёрой хоорондохи абяан гарана. Ойлгогдохоор, һонирхохоор юумэн орой доошье үгы хэбэртэй.

Дугдан Дугданович бүришье һонёо буурана янзатай. Нэгэдэхи актын дүүрэтэр арайхан тэсэжэ һууба... Забһарлалгын үедэ конфетэ абалган, пивэ уулган... Дугдан Дугданович нүхэдөөрөө хэдэн шэл шара уһа хооһололсобо. Одоол хүхюутэй болоно... Дүрбэн актын забһар эгээл нимээр лэ дүүрэбэ.

— Дугдан Дугданович, оперо хэр һонирхобот?—нүхэрынь гардеробһоо хубсаһаа абажа байхадаа асууба.

— Мүнөөнэй оперо гэжэ һанаһан байналби... Яагаа урданай байдал харуулна гээшэб. Ехэл һонигүй байба даа. Нимэ юумэ харанхаар, гэртээ амаржа унтаа һаа, дээрэ байгаа хаш даа.

— Юу хэлэбэ гээшэбта? Зурилдоониинь одоол һонин бэшэ гү? Хүгжэмынь, хүгжэмынь! Ай, ай...

— Ойлгохо зондол тиимэ байгаа бэзэ даа... Юрэдөө би мүртэй юушье ойлгоогүйб. Хубхай хооһон хашхаралдаан, шуугалдаан... Юрэдөө оперо гээшэтнайшье хэрэгтэй юумэн бэшэ ха даа.

Тиихэдэнь хоёр нүхэдынь мүрөө хабшаад лэ, саашалаа хүгжэм тухай юушье гэжэ дахяад абяа гараагүй һэн ха.

Р. ЦЫБИКОВ.

Аялга

АМГАЛАНТ...

Үгэнь Д. ДАМБАЕВАИ. Хүгжэмынь Ю. ИРДЫ...

ХҮГЖЭМЭЙ ҺУДАҺАН

«Шэнэ дуунууд хомор, композиторнуудай хожороо юм гү?» —гэһэн һанаа зобонги үгэнүүд хэдэн жэлэй саана дууллажа эхилээ һэн. Үнэхөөрөөшье манай республикын композиторнуудай эмхи тоогоорооошье ургахаяа болёод тогтонхой, бэлигтэй залуу үетэн үдэхэеэ болиһон шэнги—шэнэ нэрэнүүдшье шэхэндэ соностогшогүй һэн. Һанаагаа зоболгын шалтагаан бии һэн... Зүгөөр һүүлэй дүрбэ-табан жэл соо залуушуулай хүгжэм гэнтэ зэдэлшоо. Базар Цырендашиевай «Сэлэнгэ» Ага, Хори, Баргажан, Түнхэнөөр «долгилонхой». Нүгөөдэ бэлигтэй залуу хүгжэмшэ Гур Дашинимаевай скрипкэ болон фортепьяныи гүйсэдхэхэ соната үнгэрэгшэ жэлэй декабрь соо Бүхэроссиин шанда хүртөө. Ким Раднаевай зарим дуунууд үргэнөөр таранхай. Үшөө нэгэ бэлигтэй залуу хүгжэмшын зохёолнууд һүүлэй үедэ мэдээжэ болоjo эхилээ. Тэрэ—Юрий Ирдынеев.

Юриин ажабайдалайншье, зохёохы эрмэлзэлэйншье намтар богонихон. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһэн жэлдэ Юрий Бэшүүрэй аймагай Амгаланта нютагта түрэһэн юм. Багаһаа тэрэ хүгжэмдэ дуратай, хууршa үбгэдэй ута аялга бүхэли һүни, үдэршье шагнахаар бэлэн ябадаг һэн. Арбан долоотой болоходоо Улаан-Үдын хүгжэмэй училищида орожо, мэдээжэ композитор Дандар Аюшеевай шабинь болоо һэн. Тус училищида теоретико-композиторско отделениин нээгдэхэдэ, тэрээндэнь ороод, 1964 ондо РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Бау Банзарович Ямпиловай класс амжалтатайгаар түгэсхөө. Удаань Горькийн хотын консерваторидо ороо юм.

Юрий Ирдынеевэй бэшэһэн зохёолнууд сооһоо фортепьяно дээрэ гүйсэдхэхэ «Буряад хатар», «Губиин дунда», «Фуга», тэрэшэлэн симфоническа оркестрэй гүйсэдхэхэ концертын клавир, хэдэн дуунуудынь илгарна. «Ленинэй хэрэг илаха», «Урагшаа, нүхэдүүд, урагшаа», «Нюдэшни», «Хүлеэнэб» гэһэн дуунуудынь нютаг бүхэнэй залуушуул пэйшаажа, сээжэдээ халуун, сэдьхэлээ сэнгүүлэн ябадаг...

— Юрий Ирдынеев бэлигтэй залуу хүгжэмшэдэймнай нэгэн юм. Түрүүшынь зохёолнуудтай яһала танилсаһан, аха нүхэрэй эрхээр туһашье хүргэһэн байхаб. Юрий саашадаа ургаха хүн. Тиимэһээл тэрээндэ хүгжэмэйнгөө шадабари, мэргэжэл дээшэлүүлхэ, һуралсалаа үргэлжэлүүлхэнь тон шухала,—гэжэ композитор Бау Ямпилов хөөрэнэ.—Хүгжэмэй һудаһа барихал хүн...

Хүгжэмэй һудаһан... Зүб даа, тэрэ бэлээр баригдадаггүй. Үсэд нэтэрүүгээр үдэр, һүнигүй оролдохо, арадайнгаа мүнхэ булагтал сээжэдэ мүндэлһэн аялга бүхэнэй аянгые шэхээрээ бэшэ, сэдьхэлээрээ соносохо хэрэгтэй. Магадгүй тиимэ зорилгоор эгээл мүнөө Юрий Ирдынеев элдин Ага нютаг ошоод, тэндэхи Цогто-Хангил нютагай хүгжэмэй һургуулида багшалжа болоо. Хэн мэдэбэ. Зүгөөр лэ шэнэ дуунуудай, бусадшье хүгжэмэй зохёолнуудай тэндэ мүндэлхэ байһанда һэжэг түрэлтэгүй.

Мүнөө уншагшадайнгаа анхаралда Юрий Ирдынеевэй баяхан найруулһан «Амгаланта» гэжэ дуу дурадхахамнай.
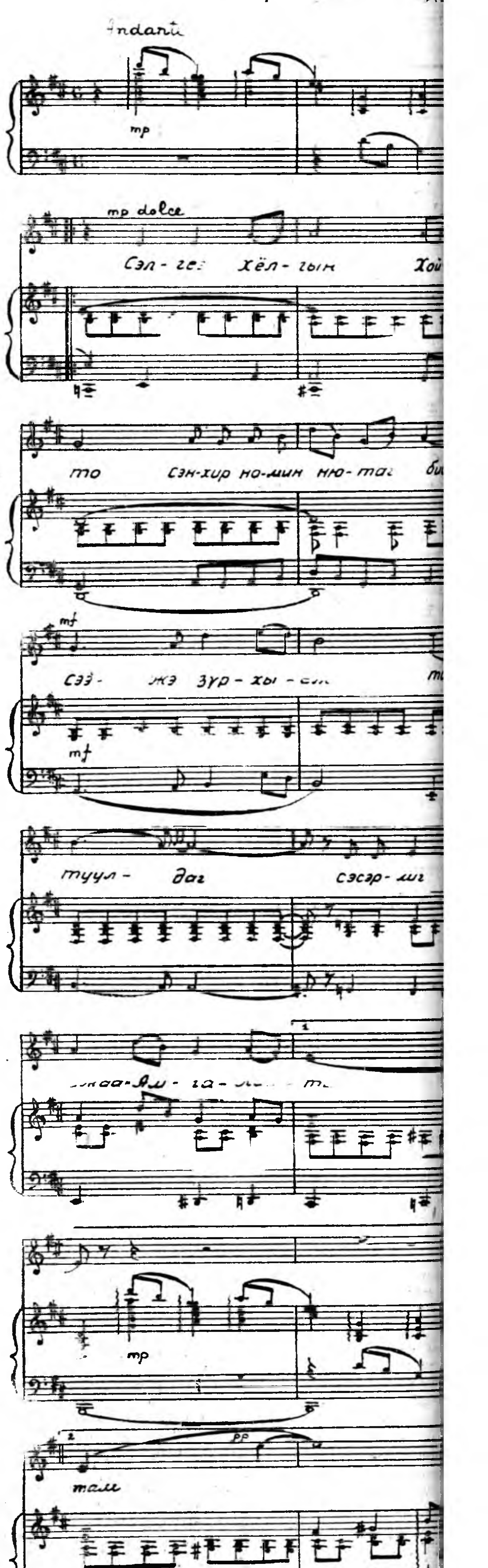
Сэлгеэ Хёлгын хойморто
Сэнхир номин нютаг бии,
Сээжэ зүрхыем татуулдаг
Сэсэрлиг намжаа Амгаланта.
Үлгэн дэлюун дэлхэй дээр
Үлгы тоонто дайдамни
Үлзы һайханаар уняартан.

Үхибүүн наһыем ...
Алас холын хиза...
Аяншалан ябахада...
Дуудан сэдьхэлым...

Дуулимхан элдин ...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Н-04346.

Зак.